

**La comunitat i el padrinatge
dels infants batejats.**

**Menorca i Tortosa, més d'un any
sense bisbe propi.**

**Antologia: Joaquim Ruyra
(1858 - 1939)**

123

**QUA
DERNS DE
PASTORAL**

QP

- 0 Pastoral de Quaresma (*exhaurit*).
- 1 Evolució en la imatge del sacerdot. Antologia: Joan B. Manyà. (*exhaurit*)
- 2 Pastoral del turisme. Antologia: Francesc Vidal i Barraquer, home d'Església (*exhaurit*).
- 3 Parròquia i comunitat (*exhaurit*).
- 4 Sacerdots en el treball. Vidal i Barraquer, home d'Església. (*exhaurit*)
- 5 Parròquia i moviments obrers. Renovació a Lleida. Antologia: Guillem Rovirosa (*exh.*)
- 6 El sagrament de Penitència. Marginació social a Barcelona. (*exh.*)
- 7 La JOC, oportunitat perduda? Sobre pastoral infantil. Antologia: Jaume Collet i Bancells
- 8 De la cristiandat al pluralisme (*exh.*).
- 9 Pastoral rural (*exh.*)
- 10 Església catalana l'any 1970.
- 11 Escola i catequesi. Demarcacions diocesanes a les terres de Lleida.
- 12-13 La pastoral del bateig. La Lleida fonamental de l'Església (*exh.*).
- 14-15 Consells presbiterals i pastorals (*exh.*)
- 16 Parròquies petites. Església catalana, 1971.
- 17 JAC, Escoltisme, Equips de la Mare de Déu. Església i home d'avui.
- 18 Els cristians i la política. Antologia: Manuel Carrasco i Formiguera. (*exh.*)
- 19 Pastoral en medi urbà. Ant.: J.M. Capdevila.
- 20 Entorn de la sacramentalització.
- 21 Conversa amb un monjo. Índex 1969-1971.
- 22 Psicologia, experiència religiosa i pastoral.
- 23 Fe i joventut catalana.
- 24 Com reestructurar el bisbat de Vic. Història de la JOC. Jacques Maritain.
- 25 Catequesi d'adults. Immigració nord-africana.
- 26 Pastoral urbana. Consells pastorals. L'ensenyament de la Teologia (*exh.*)
- 27 L'ACO i la Missió Obrera. El Secretariat d'universitaris cristians. Darrers dies de Joan Alsina. Antologia: Josep Carner.
- 28 Comunitats de base. Església catalana, 1973.
- 29 Pastoral en el món burgès. Antologia: Jaume Bofill i Mates. El cas Añooveros.
- 30 L'economia de l'Església.
- 31-32 L'Església al País Valencià. Els cristians i la ciutat. Taizé: el concili dels joves.
- 33 Nous camins de vida religiosa.
- 34 Teologia, política i al·liberament. La Pastoral als Països Catalans l'any 1974.
- 35 La fe, categoria cristiana. Pasqua i joventut. El dret dels immigrants a ser catalans.
- 36-37 Ciutat de demà i educació religiosa. La immigració a Catalunya. Antologia: F.V. Garcia, «el rector de Vallfogona» (*exh.*)
- 38 El laicat, avui (*exh.*)
- 39 Canvis en l'Església i en els ministeris.
- 40 Església i canvi social. Capellans i classe obrera. Església catalana, 1975 (*exh.*)
- 41 Renovar la celebració de Pasqua. Pastoral de vocacions. L'11 de maig de 1966 (*exh.*)
- 42-43 Iniciació a la revisió de vida. Testimonis de preveres (*exh.*).
- 44 Programar un nou curs. Tipologies del ministeri. La marxa de la llibertat.
- 45 Relacions Església-Estat 1975-76. Cent anys de colònies. L'Església l'any 1976 (*exh.*)
- 46-47 Equips de preveres. Transmetre la fe. (*exh.*)
- 48 Confirmació i comunió. Economia de l'Església. Escarré a «Le Monde», 1963. (*exh.*)
- 49 Programar la pastoral. Els catòlics de Barcelona als pares conciliaris (1965).
- 50 Després de les eleccions.
- 51 Festes cristianes i religiositat popular.
- 52 L'Església en la represa de Catalunya.
- 53 El cardenal Vidal i Barraquer.
- 54 Fer cristians conscients i responsables.
- 55 Cristians en el món.
- 56 Cristians entre els marginats (*exh.*)
- 57 Aparellament i matrimoni.
- 58 Moment present de l'Església catalana.
- 59 Entre el desencant i l'esperança
- 60 Taizé: una interpretació.
- 61 Damià Estela, testimoni d'excepció.
- 62 Assemblees a l'Església catalana.
- 63 Pastoral i llengua catalana.
- 64-65 Vida de fe i presència en el món.
- 66 Preglar amb el poble.
- 67 Mossèn Antoni Batlle.
- 68 Informe sobre Pastoral de joventut.
- 69-70 Els consells pastorals (*exh.*)
- 71 Cristians catalans al Tercer Món.
- 72 Pastoral del bateig (*exh.*)
- 73-74 Qüestions sobre la parròquia.
- 75-76 El servei de la caritat (*exh.*)
- 77 Cardijn i l'evangelització del món obrer.
- 78 Pastoral dels malalts.
- 79 Descreença i agnosticisme.
- 80 Religioses als barris.
- 81 Pastoral de preparació al matrimoni (*exh.*)
- 82-83 L'economia de l'Església catalana.
- 84 Pastoral rural.
- 85 Pastoral dels deficients mentals (*exh.*)
- 86-87 C. Cardó, L. Carreras i J.B. Manyà.
- 88 Els malalts marginats.
- 89-90 La pastoral a debat.
- 91-92 Església i normalització lingüística.
- 93 La parròquia, lloc d'educació de la fe.
- 94 Debat sobre la guerra i la pau.
- 95 Aportacions pastorals del C. Vaticà II.
- 96 La llengua de l'Església a Catalunya.
- 97 La guerra civil. Les sectes. Catequesi dels més petits.
- 98-99 Ministeris per a la comunitat. La poesia religiosa de Verdaguer.
- 100 La Vella pasqual.
- 101 Sobre la pastoral a Catalunya (1969-1987).
- 102 Religiositat popular.
- 103-104 La classe de religió (*exh.*)
- 105 Acollir el deficient (*exh.*)
- 106-107 El cant a les esglésies.
- 108 Fe i cultura postmoderna.
- 109 Els nous moviments (*exh.*)
- 110 La parròquia. L'arxiprest. Parròquies sense preveres. Llengua i pastoral.
- 111 L'Església i el Mil·lenari de Catalunya.
- 112-113 Mitjans de comunicació i pastoral
- 114 Religiosos i religiosos a Catalunya.
- 115-116 Presència dels cristians en el món.
- 117 Els cristians i el voluntariat.
- 118 Els cristians i el nacionalisme.
- 119-120 Obrador I: Inici de curs.
- 121 Realisme i utopia.
- 122 Obrador II: Pasqua.
- 123 Padrinatge comunitari. Antologia: J. Ruyra

QUA DERNS DE PASTORAL

123

1 9 9 0

SUMARI

●	PÒRTIC	
	Menorca i Tortosa, dues diòcesis sense pastor	7
●	QÜESTIONS	
	Padrinatge comunitari per als pares dels infants batejats, <i>Bartomeu Bennàssar</i>	11
	Arran del llenguatge de la fe, <i>Francesc Sales</i>	26
	Proclamar la pau en un món en guerra, <i>Josep M. Totosaus</i>	29
	La diòcesi de Tortosa ahir i avui, <i>Lluís Margarit</i>	32
	Els moviments eclesials de joves, <i>Joaquim Pla</i>	40
●	ANTOLOGIA	
	Joaquim Ruyra i Oms (1858-1939)	
	– Dibuix, <i>Jaume Duch</i>	43
	– Taules cronològiques, <i>Josep Torrella i Josep M. Totosaus</i>	45
	– Un escriptor de casa, <i>Jaume Reixach</i>	58
	– Antologia (tria de <i>Jaume Reixach</i>)	
	Poesia	62
	Prosa	68
●	QUATRE VENTS	
	Girona, <i>Jaume Reixach</i>	79
	Menorca, <i>Joan-Bosco Faner</i>	82
●	RETALLS	
	Per <i>Quim Pla</i>	88

PADRINATGE COMUNITARI DELS INFANTS

ANTOLOGIA: JOAQUIM RUYRA

Presentem avui un número que conté elements diversos.

1. El **PÒRTIC** pren acta de la situació anòmala en què es troben, des de fa més d'un any, els bisbats de Menorca i de Tortosa. L'un i l'altre van quedar sense bisbe propi, en ser nomenats els bisbes Deig i Carles per als bisbats de Solsona i Barcelona, respectivament. D'aleshores ençà, Tortosa està regit per un Administrador diocesà, elegit pel col·legi de consultors: van funcionar els mecanismes normals que preveu el dret canònic en cas de seu vacant. En canvi, a Menorca, abans no es reunís el col·legi de consultors per a procedir a l'elecció, des del Vaticà es van afanyar (gairebé in extremis) a nomenar-los un Administrador apostòlic: el Dr. Manuel Ureña, que en comparteix la responsabilitat amb la seu d'Eivissa, de què és bisbe titular. Mai no sabrem a què obeeix aquesta decisió (que no va fer el goig dels menorquins, dit sigui prudentment entre parèntesis, sinó que van interpretar, més aviat, com una mena de càstig). ¿Com s'explica que, essent tan fonamental el paper i la significació del Bisbe, Menorca i Tortosa puguin romandre tant de temps en situació d'interinitat? Són misteris que nosaltres no entenem, però que bé deuen anar lligats amb els mecanismes que se segueixen per a nomenar-los, i sobre els quals els directament afectats no en saben res de res, sinó que (com deia una persona prou posada en aquests afers), s'han de limitar a ocupar-se de les seves coses (és a dir, que preocupar-se del pastor propi no forma part dels afers dels diocesans responsables!).

2. **QÜESTIONS** presenta un aplec d'articles diferents:

a) Bartomeu Bennàssar, capellà mallorquí, professor del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca, advoca perquè la comunitat cristiana assumeixi la seva responsabilitat en la designació de padrins per als infants que bateja, en comptes de deixar que aquesta institució es converteixi en un afer familiar i gairebé folklòric;

b) *Francesc Sales, enginyer industrial, de Barcelona, formula unes interessants reflexions sobre el llenguatge de la fe tocant a la resurrecció dels morts;*

c) *Josep M. Totosaus fa una meditació cristiana sobre la situació actual, que titula «Predicar la pau en un món en guerra»;*

d) *Lluís Margarit, historiador, que va ser secretari del primer Consell diocesà de Pastoral, ens ha escrit un article sobre el bisbat de Tortosa, que publiquem amb alegria, i que ve a pal·liar la poca presència d'aquesta diòcesi a les nostres pàgines. Ens permetem de cridar l'atenció sobre el rebrotament de la qüestió dels límits, de què parla al final;*

e) *Joaquim Pla, prou conegut dels nostres lectors, fa unes reflexions sobre la situació en què es troben, avui, els moviments eclesials de joves.*

3. *Dedicar una ANTOLOGIA a Joaquim Ruyra no necessita cap mena de justificació. Se la mereix sobradament, el nostre excels prosista, tan cristià i tan franciscà. A més d'unes taules cronològiques força extenses, publiquem unes pàgines de prosa i unes de poesia: se n'ha encarregat un blanenc devot seu, el nostre cronista gironí, mossèn Jaume Reixach. Si no hem de justificar l'antologia, sí que hem de demanar excuses als lectors pel nostre retard: Ruyra moria l'any 1939; és a dir, que hem deixat passar dos anys del seu cinquantenari.*

4. *QUATRE VENTS té, aquesta vegada, un interès particular. No més recull informacions de dos bisbats, cert (recordem, tanmateix, que Tortosa ja ha aparegut a la secció anterior). Però, després de molts anys d'absència, s'hi fa present la diòcesi de Menorca. En Joan-Bosco Faner, rector de Ferreries, ha acceptat amb il·lusió l'encàrrec de cronista, i ens ha escrit una crònica que —n'estem segurs— llegireu amb fruïció. D'ara endavant, en Bosco (com és conegut familiarment) i l'Església de Menorca, a través seu, s'aniran fent trobadissos i familiars als lectors de QUADERNS i l'Església de la balear menor hi ocuparà el lloc que per dret li escau.*

5. *I en acabar, no oblidem que els RETALLS, tot i ser un gènere menor, sempre es llegeixen amb interès.*

Poso punt final a aquesta presentació avui, festa de Sant Jordi, patró de Catalunya, que fa perfum de roses vermelles, a quatre dies de la festa de la Mare de Déu de Montserrat, la nostra «rosa d'abril» per excel·lència.

J.T.

PÒRTIC

MENORCA I TORTOSA, DUES DIÒCESIS SENSE PASTOR

Hi ha una contradicció flagrant entre la importància teològica del Bisbe propi —el bisbe diocesà o residencial—, que va ser posada de manifest al concili Vaticà II, especialment en la constitució dogmàtica sobre l'Església, i la situació en què es troben els bisbats de Tortosa i Menorca. Fa un any, en aquesta mateixa pàgina de la nostra revista, preniem acta de la «renovació episcopal» que s'havia produït a Barcelona i a Solsona. Avui hem de retornar-hi per a recordar que aquella renovació produïa un buit en dues altres diòcesis, el qual a hores d'ara encara no ha estat emplenat. La situació d'interinitat que va originar-s'hi

s'allarga més del compte, amb conseqüències no pas positives per als bisbats respectius (tal com apareix en la nostra crònica de Menorca i en l'article sobre Tortosa), i en contradicció, tal com dèiem, amb el paper primordial que tant la teologia de l'Església com el concili Vaticà II atorguen al bisbe propi i que no semblen reconèixer de manera eficaç els qui se'n reserven el nomenament.

Val la pena transcriure alguns paràgrafs de les consideracions que fèiem fa un any sobre les incongruències que comporta el sistema vigent de nomenaments episcopals:

«L'enviat de Déu, que és el Bisbe, arriba encara –a vint-i-cinc anys del concili Vaticà II–, per unes vies molt humanes. És nomenat directament per Roma, amb una participació important del Nunci de la Sta. Seu davant el govern de Madrid, però amb exclusió total dels òrgans representatius de les diòcesis afectades: el consell del presbiteri, el consell diocesà de pastoral, el col·legi de consultors... Com si es tractés d'una mena de governador eclesiàstic, que ha de donar comptes al govern central, talment un simple delegat, i no d'un pastor que fa causa comuna amb el ramat que ha de presidir i congregar. Com si els qui van a la mateixa barca no fossin els primers interessats en la persona del qui ha de dirigir-la.

»Aquesta manera de fer (que substreu el nomenament als seus destinataris més directes) el fa objecte de transaccions, de mercadeigs, d'influències, d'estira-i-arronses, per part d'aquells cercles que tenen accés als qui –a Roma i, sobretot, a Madrid– en són els responsables (...).

»No podem separar aquests dos nomenaments dels dos altres que els han de seguir. El cercle encara no s'ha tancat, sinó que han quedat dues noves seus vacants. ¿Com no pensar que el moviment d'aquestes quatre peces no forma part d'un únic pla estratègic? Per això la mirada es gira ara a Menorca i a Tortosa. Quan totes les seus esti-

guin proveïdes tindrem prou elements per a discernir cap on s'orienta aquesta renovació episcopal i quins interessos —polítics, diplomàtics, lingüístics i tot!— en mouen els fils (...). Més enllà, naturalment, d'aquell «major bé de les ànimes», sempre invocat, i que, massa vegades, costa de destriar en aquesta espessa teranyina».

No ens cal afegir gran cosa a aquestes paraules. Si de cas, recordar que Menorca i Tortosa són dues diòcesis petites, per la qual cosa la sensació d'abandó que tenen els seus diocesans és més considerable. Tampoc no poden escapar-se a la impressió creixent que aquesta interinitat no obeeix pas directament al seu interès, a l'esforç que es fa per a trobar un bisbe especialment adequat al seu servei, sinó a una combinació de més abast, en la qual podria entrar potser fins i tot el nomenament de bisbes auxiliars de Barcelona (afer sobre el qual de tant en tant parlen els diaris i pugen els rumors), i on ells podrien significar, senzillament, «la torna», un paper, a dir veritat, ben poc gal·dós, que a ningú no agrada, i que no hauria d'existir en l'Església de Déu.

NOU BISBE DE TORTOSA

Encara som a temps de deixar constància, a darreríssima hora, del nomenament del Dr. Lluís Martínez i Sistach, fins ara auxiliar de Barcelona, com a Bisbe de Tortosa. La interinitat d'aquesta diòcesi s'ha acabat, doncs. Donem-ne gràcies a Déu. Alegrem-nos que Tortosa tingui un bisbe català. I esperem —i preguem al Senyor— que els tortosins tinguin en ell un bon pastor.

1. The first of these is the fact that the
2. the second is the fact that the
3. the third is the fact that the
4. the fourth is the fact that the
5. the fifth is the fact that the
6. the sixth is the fact that the
7. the seventh is the fact that the
8. the eighth is the fact that the
9. the ninth is the fact that the
10. the tenth is the fact that the

QÜESTIONS

PADRINATGE COMUNITARI PER ALS PARES DELS INFANTS BATEJATS

BARTOMEU BENNÀSSAR

Situació pastoral

No estam satisfets dels resultats de la pastoral baptismal; tampoc no ens satisfan del tot les accions pastorals en ocasió del baptisme dels infants. I sabem que amb el baptisme s'hi juga molt de l'existència cristiana i de la vivència eclesial; per això constantment s'arbitren mètodes i es proven camins o es prenen rutes més revolucionàries que voldríem que ens apropassin un poc més a la veritat baptismal.

Sentim i sofrim les contradiccions en la teoria i en la praxi dels

sagraments. Els qui aparentment no tenen fe —no entrem en la discussió sobre la fe personal en el baptisme— demanen sagraments i molts dels qui creuen els abandonen. ¿Què cal fer quan demanen ésser batejats els fills de pares que no s'acosten per l'església, que segurament no educaran els fills en la fe, i que es confessen no creients? ¿Amb rigorisme tancar les portes? ¿Amb laxisme obrir-les sense més esforç? Uns pensen: el sagrament és acció de Déu; no li posem cap emperò. Altres afirmen: el sagrament és acció també de l'home exiguem, doncs, una fe personal viva i un compromís perfecte. ¿Ens hem de dedicar a «sacramentalitzar» com solem dir, o a evangelitzar?

Sabem que la comunitat cristiana com a tal, conscient i responsable, participa molt poc en la pastoral baptismal: en la preparació, en la celebració, en l'acompanyament posterior. Aquest fet és greu. Més encara, en la pràctica pastoral tenim ben devaluada la figura dels padrins del baptisme, que podrien ocupar el lloc i realitzar el paper de la comunitat. ¿Valdria la pena de redescobrir i instituir d'una manera adequada el «padrinatge», no com abans, per als adults batejats, sinó per als pares dels infants batejats? La connexió entre batejats (pares, padrins posats per la família, etc.) i la pastoral, especialment conseqüent, del baptisme per part de la comunitat, element clau, quedaria establerta sense gaires dificultats. El moment és ben positiu per a la connexió o relació pastoral amb els pares. Àdhuc el ritual ens hi pot ajudar. ¿La comunitat n'és conscient? ¿Està disposada a assumir-ne la càrrega? ¿Som numèricament suficients per als baptismes prevists?

«La pastoral baptismal tendeix per ella mateixa a formar comunitat cristiana. El bateig dels fills ha de ser, per als pares, i per a les famílies, una avinentesa per revisar i renovar la fe, i així ha d'aprofitar-se com un punt de partida per anar formant comunitats cristianes.

»La comunitat que bateja ha de continuar prestant als pares la seva ajuda perquè siguin els primers educadors dels seus fills en la fe. Se'ls ha d'inculcar que són ells, com a membres de l'Església i ajudats per altres membres de la comunitat, i no, per exemple, l'escola, els qui tenen la missió intransferible de transmetre la fe i educar-hi els batejats.

»El diàleg s'ha de mantenir també amb els que han decidit ajornar el baptisme del seu fill, o només l'han inscrit com a catecumen de l'Església».¹

1. *Directori del sagrament del baptisme. Orientacions pastorals del baptisme d'infants*, «Butlletí Oficial del Bisbat de Mallorca» CXXV (1985) 104, nn. 12 i 13.

Opin que els pares de carn i sang no són els primers responsables de la fe; això sí, se comprometen a fer que els que han engendrat el fill en la fe (la comunitat) puguin educar-lo.

Amb els Pares de l'Església podríem dir que el cristià no se l'inicia als sagraments; el cristià és iniciat pels sagraments. D'aquesta manera el seguiment comunitari és posat en relleu.

Obviam un cert radicalisme perillós de purs i també un cert maltu-sianisme sacramental (quants manco sagraments, millor!). Entram en el temps de la pacient cura pastoral.²

Batejar, risc i repte per a la comunitat

Batejar un infant és convertir els membres de la comunitat en responsables de la forma com el batejat farà de la seva existència una participació en la vida de Crist i en la missió de l'Església. El baptisme dels infants és sempre un risc per a l'Església, però un risc feliç al qual no pot renunciar: ¿com respondre, operativament i coratjosa, a la generosa donació de Déu?

Sense posar a discussió ni la teologia ni la pràctica generalitzada i aprofitant la situació actual respecte al baptisme d'infants, tant pel que fa a l'Església com pel que fa als pares i a la societat, propòs, doncs, una peça, un element a aprofitar amb vista a les garanties necessàries d'educació en la fe i en la vida cristiana que els pares (padrins, família) han d'oferir. Es tracta d'instituir *el padrinatge comunitari o l'oferiment actiu d'un padri o padrina per part de la comunitat* (endemés dels padrins familiars que posin els pares) *per a l'encaminament cristià, directament i immediatament dels pares i indirectament i mediatament dels infants batejats*.

L'acció de la comunitat pot prolongar-se de moltes altres maneres: testimoniatge, catequesi, educació de la fe d'adolescents, joves... Me sembla que la institució del padrinatge per als pares dels infants batejats és un element personal i comunitari, personalitzador i «comunitaritzador» prou important, alhora que teòricament i pràcticament senzill. Al mateix temps, es fuig del rigorisme i del laxisme i se sumen evangelització i sagrament.

És difícil, quasi impossible, evangelitzar *amb* els sagraments o *amb motiu* dels sagraments (bateig, comunió). Jesús es queixava que l'escoltaven i el seguien no per ell i per la seva causa, sinó perquè havien menjat pans i peixos. És pitjor encara quan en nosaltres no-

2. A. Rouet, *Faut-il accepter toute demande de sacrement?*, «Études» 373 (setembre 1990), pp. 239-248.

més troben rutina o buidor. Oferim, doncs, evangeli i sacrament: per separat, sense rompre's, o units sense confusió. La comunitat és la peça i el padrinatge un element.

Preparació (abans) i acompanyament (després)

No cal dir que s'han de pensar i planificar de manera unitària i coherent totes les accions pastorals. Només per a fer referència als primers anys de la vida, recordam: educació cristiana de i en família, pastoral del baptisme, catequesi d'infants, primera comunió, pastoral d'infants i d'adolescents, educació religiosa escolar, moviments d'acció cristiana, confirmació, pastoral vocacional, pastoral juvenil..., i connexió amb associacions i clubs, etc. També cal pensar en els dos aspectes de la tasca pastoral, units però no confosos (o, si voleu, diferents, però units): evangelitzar (i catequitzar) i sacramentalitzar. Segons èpoques, s'ha privilegiat un o altre aspecte.

Els darrers anys s'ha accentuat més *la preparació per a la celebració dels sacraments* (no sé si es tracta d'una bona evangelització), oblidant, amb facilitat, la tasca evangelitzadora posterior al sacrament, és a dir, *l'acompanyament pastoral conseqüent*. Així es posava en relleu, com a criteri pastoral, la preocupació per preparar els pares (i padrins) per al baptisme dels infants, els nins per a la primera comunió (i també els pares), els joves per a la confirmació o per al matrimoni... Es cuidava l'abans del sacrament amb xerrades, reunions, catequesis, cursets, mètodes..., es procurava posar el llistó alt per a la trobada misericordiosa, graciosa i salvadora amb Déu. Condicionar el baptisme a aquest llistó (catequesi llarga, etc.) pot ser una mostra d'oportunisme pastoral, no sense eficàcia tal volta, però equívoc com a acte en llibertat.

Assegurar «moralment» la responsabilitat o el compromís dels pares

Convé recordar que dos fets decisius, i quasi simultanis, han influït en l'acció pastoral de l'Església i l'han trastocada: la desaparició del catecumenat d'adults i la generalització del baptisme d'infants, de pàrvuls (més ben dit que de nins). Desapareix el canal de formació de nous cristians, d'una importància excepcional, es redueix tot el procés a una certa instrucció dels pares dels infants, es romp la celebració unitària de la iniciació cristiana, es considera la societat totalment cristianitzada. Basti recordar que H. Urs von Balthasar

pensa que el baptisme d'infants és en certa manera la decisió més greu en la història de l'Església.³ Bé podríem també afegir l'opinió de D. Bonhöffer: el baptisme de nins pot convertir-se en una «resta d'incredulitat»; ara bé, allò que desfigura el baptisme d'infants és la seva pràctica com a costum «burgès», sense comunitat de creients, sense uns pares i uns padrins que hagin verificat la fe.⁴

El present-futur no passa per l'alternativa: baptisme d'infants o baptisme d'adults; el criteri passa per assegurar moralment la responsabilitat o el compromís dels pares en el seguiment i l'educació cristiana dels fills. Tampoc no sembla en general pastoralment eficaç la dilació del baptisme, la signació, l'enregistrament o la seva realització diguem-ne per etapes. Podria ésser un camí el baptisme d'infants amb la millor preparació possible dels pares, i principalment, amb la institució del padrinatge per part de la comunitat, directament i immediatament per als pares, per a garantir la seva present-futura responsabilitat educadora. O, com diu P. Tena, «la participació de laics cristians en l'encaminament, amb el seu testimoniatge i la seva experiència, és valuosa. Potser aquí hi ha la forma d'un padrinatge més autèntic, en la línia de la tradició; en realitat, són els pares els qui necessiten moltes vegades, avui, uns padrins que els ajudin en la seva responsabilització».⁵ Com ell mateix afirma, «el baptisme no se celebra recolzat en la fe dels pares, sinó en la fe de l'Església, la qual es decideix a batejar per la garantia que li ofereix el compromís dels pares».⁶ En el pla cristià, el primer responsable dels infants és la família eclesial, no directament la família humana, encara que, des d'un punt operatiu i sòcio-psicològic, els pares siguin els cristians més pròxims als seus infants; això els ve d'ésser membres de la família eclesial, més que de ser pares. Aquest plantejament fa més urgent la responsabilització de tota la comunitat.⁷

3. C. Floristán, *Para comprender el catecumenado*, Ed. Verbo Divino, Estella 1989, p. 67.

4. C. Floristán, o.c., p. 72.

5. *El bateig d'infants*, Dossiers CPL 23, Barcelona 1984, p. 18.

6. I.c., p. 17.

7. Secretariado Nacional de Liturgia, *La iniciación cristiana hoy: liturgia y catequesis*, ponències de les «Jornadas Nacionales de Liturgia» 1988, PPC, Madrid 1989. P. Llabrés, A. López, C. Floristán, J. López, J. M. Hernández, *Los sacramentos de la iniciación cristiana*, «Phase» 171 (1989), amb bibliografia abundosa i organitzada. L'estudi de P. Llabrés, també a «Revista Española de Teología» 48 (oct.-des. 1988), pp. 393-431.

El «post-sagrament» del baptisme, entre l'«ex opere operato» i l'«ex opere operantis»

Reconeguem que per no caure en les celebracions barates i fàcils hem insistit en l'esforç (pelagià?) de l'home per fer-se mereixedor de la gràcia. Això és: fer-se «graciosos» abans d'acollir la gràcia. Segurament també per no llançar-se pel pendent llanegadís del sagrament sense evangelització ni conversió, és a dir, pel camí de la comoditat sempre temptadora: celebrar sense comprometre'ns.

Ara bé, la insistència podríem posar-la no en el dilema: o es prepara molt bé abans del sagrament o aquest no se celebra, sinó en aquesta altra fórmula: es prepara suficientment o mínimament, se celebra el sagrament i aleshores comença o s'acreix la tasca pastoral d'acompanyar i de prosseguir o continuar la sol·licitud per la gràcia celebrada i acollida en llavor o en inici. En les circumstàncies actuals de la nostra societat, la gran missió pastoral rau en el després dels sagraments. Després de la iniciativa benivolent de Déu, sense mèrits nostres, cada u i tots feim fruitar la llavor de l'amor graciós de Déu.

Fins i tot –deixau-m'ho dir per aclarir o extremer el pensament– es podria pensar a celebrar els sagraments d'iniciació (baptisme, confirmació i eucaristia) de petits, com a l'Orient. (Àdhuc com a elements de religiositat natural. Ni en l'experiència humana ni segons la teologia, no hi ha oposició entre el ritu i el sagrament: el ritu es relaciona amb l'ordre de la creació, mentre que el sagrament expressa «més» l'ordre de la salvació). Així, en una cronologia ara poc espinzellada, celebrar de petits el baptisme, la confirmació i la primera comunió (actualment ja n'hi ha que distingeixen entre la «primera comunió» i la «comunió en comunitat» i al mig hi col·loquen la confirmació), no restaria res al sagrament si –i això és important– comprometés més l'evangelització permanent, constant i sense etapes o metes sacramentals intermèdies. Ens esforçam per preparar-nos per a la celebració del baptisme, la confirmació, la comunió, el matrimoni... No ens preparam per a després viure els sagraments. L'important dels sagraments és l'acolliment i el «després continu». Déu salva quan l'home va acollint la salvació, vivint-la i celebrant-la.

Si magnífic el «post-sagrament», no ho faig per un retorn a l'*ex opere operato* tridentí (els sagraments comuniquen, obren, la gràcia pel fet de realitzar-se, de fer-se) per sobre de l'*ex opere operantis*. El cas extrem, i ensems el cas original i radical, de l'*ex opere operato* és el baptisme d'infants. De tota manera pel baptisme l'infant és part d'una família i es presenta a una comunitat que l'acull i l'acompanya. Comptem, doncs, les disposicions dels altres.

L'*ex opere operato* induï a complir amb la validesa i la llicitud sen-

se preocupar-se per la comunicació, ni la participació de/en els signes sacramentals. Sense l'obsessió per la validesa canònica podem ben bé posar l'accent teològic i acceptar la iniciativa i la salvació produïda, regalada per Déu, sense mèrits nostres. Però hem d'afegir a continuació que el do, cal acollir-lo, agrair-lo, posar-lo en tensió de fer-lo fecund, de viure'l. Cada u i la comunitat que l'acull i el celebra.

La comunitat evangelitzadora en el procés sacramental

Iniciar cristianament, i acompanyar la vida sacramental i evangelitzada (catequetitzada), s'ha de fer en una comunitat cristiana. Vull dir de moment dues coses. Primer, que aquesta comunitat cristiana és una Església local o particular –diòcesi– que s'estructura orgànicament en llocs parroquials, que també poden anomenar-se Església local (i no en moviments, grups, escoles, associacions o altres instàncies). Hi naixem com a cristians. És la llar i la taula comunes. És punt de partida i de confluència de tots els carismes i els altres camins i de les institucions eclesials educatives, pastorals, apostòliques...

Segon –i en aquest cas és allò que voldria destacar més–, es bateja, es participa en l'eucaristia, etc., en una comunitat. És a dir, preocupar-se dels infants batejats confirmats i combregats és assumpte de la comunitat. Tant de bo ho fos també dels pares en la carn. Però és principalment assumpte de la comunitat, no de la família. Farem el possible (catequesi familiar, reunions, millora de la qualitat dels catequistes) perquè la família participi, o, almanco, no desvirtui ni malmeni el treball catequètic i sacramental; però de tota manera, és assumpte de la comunitat cristiana.

Volia destacar, com es veu, el paper de la comunitat en el «pre-sagrament», en el «sagrament», i en el «post-sagrament» d'una manera particular. Els sagraments són dons de Déu en comunitat per a cada persona. És evident la importància, per a cada un dels seus membres, de la comunitat que acull, acompanya, prega, testifica. La comunitat és anterior a cada membre, a ella insereix el sagrament, i en ella participa després el qui l'ha rebut. La comunitat se'ns dona i ens rep perquè puguem viure-hi per a Déu i per als germans.

És en aquest context teològic i pastoral que propòs la institució del padrinatge del baptisme d'una manera renovada.

Tot el que es pugui dir del padrinatge té claríssimament a veure amb la comunitat. Me sembla que preocupar-se pràcticament del padrí o la padrina del baptisme, representants o delegats o «vigilants»

dels batejats o, millor, dels pares (i de l'entorn) dels batejats, per part de la comunitat és una manera de rompre el cercle viciós: ¿on és la comunitat autèntica i perfecta per poder batejar? No la tenim; la intentam bastir, i per això algú de la comunitat es preocupa, té la sol·licitud, d'alguns dels nous membres.

Me sembla sintonitzar, per tot el que vaig dient, amb les paraules del cardenal Martini en les «orientacions conclusives del VII Simposi dels bisbes europeus», celebrat a Roma del 12 al 17 d'octubre de 1989: «Per celebrar els sagraments de la fe de tal manera que l'amor dels éssers humans s'hi desenvolupi, em permeto de recordar algunes idees sortides dels nostres bescanvis, en particular a propòsit del baptisme. Així, s'ha insistit en el fet que pertoca en primer lloc a la comunitat que celebra el baptisme la responsabilitat per tal que es desenvolupi en la vida del batejat allò que ha succeït d'una manera incoativa en el seu baptisme. Amb això veim que, sense la fe viva de la comunitat, la fe personal del batejat perilla. Per tant, no n'hi ha prou amb reclamar als qui demanen el baptisme una fe ferma i explícita, i fer-ne la condició del baptisme, si no la reclamam a la comunitat.

»El trobament amb els pares que demanen el baptisme de llur fill hauria de prendre una forma tal que en el seu desenvolupament puguin fer l'experiència de la bona nova de la incondicionalitat de l'amor de Déu envers ells. Això implica renunciar a tota forma de violència pastoral, fer camí amb aquells pares i fer-los sentir que només els són demanats el desig de la fe i els primers passos en aquesta direcció. Una pastoral així, plena d'amor, precisament adreçada a la gent senzilla, que difícilment pot expressar-se verbalment en el marc religiós, no correria segurament el perill d'obrir la porta a una pastoral del baptisme fàcil i poc seriosa.

»S'han discutit també suggeriments força valuosos per a aprofundir la significació per a la fe de la nostra pastoral actual del baptisme. Per fer més clara la relació entre el baptisme, el misteri pasqual i l'entrada en el Cos de Crist, hom ha suggerit de celebrar el baptisme preferentment per Pasqua, o almenys en el marc de l'assemblea dominical. Això subratllaria també amb més claredat que el baptisme no integra a la família d'origen i que no és solament un ritual de naixement, sinó que «adjunta» el batejat a la comunitat de germans i germanes de Jesús que transcendeix la família».⁸

8. *Refermar l'esperança i fer resistència al mal en l'Europa d'avui*, «Documents d'Església» 517 (1 març 1990), pp. 148-149.

¿Baptisme comunitari: amb missa, per Pasqua?

No m'adheresc a la celebració normal i habitual del baptisme en la missa dominical, per raons varies: els pares i acompanyants moltes vegades no estan a punt per a la celebració eucarística. Idealment semblaria que sí, però a la pràctica és el contrari. Si se celebra freqüentment el baptisme, els participants a l'eucaristia dominical poden molestar-se en el sentit que l'eucaristia per si mateixa ja du la pròpia càrrega, orientació i sentit. L'ambient del baptisme (infants, nou-vinguts forans, amics i parents) moltes vegades no afavoreix la celebració eucarística. Endemés, la celebració baptismal té, per ella mateixa un gruix i un pes més que suficients: la càrrega dels símbols, signes i paraules és ben bé prou alta per a celebrar-lo sense altres afegitons ni solemnitats, dit amb tot respecte per l'eucaristia. Però així s'ha sentit dir a vegades: «Fa més bo i solemne!». Podria afegir encara que la celebració en l'eucaristia o amb nombre major d'infants (i per això alguns limiten el nombre de celebracions del baptisme, perquè n'hi hagi «més»⁹) i de personal o amb més renou, no vol dir *ipso facto* més comunitari. No cal dir que dient això no obro pas la porta a celebracions individuals volgudes com a tals. En absolut. Això corromp qualsevol celebració cristiana.

És evident que pot promoure's la celebració del baptisme en les festes de Pasqua. La data marcaria efectivament la significació del sagrament, com també el seu sentit eclesial; aquest corr actualment el risc de desdibuixar-se, a favor d'una privatització familiar. Per superar el risc no cal només recórrer a la data pasqual. És urgent en les celebracions habituals afegir-hi una major presència de la comunitat, per exemple amb els padrins comunitaris. Altrament, el baptisme és vist com una festa familiar de naixement: ha arribat un nou membre que a uns ha fet pares, a altres avis, a altres germans, oncles, etc. Pot celebrar-se sens dubte, però requereix aclariments i noves maneres evangelitzadores en ocasió dels primers moments de la vida.¹⁰

Pràctiques pastorals baptismals

Tornem al tema després d'aquesta digressió aclaridora. El baptisme d'adults ja en el segle V disminuï —tal com hem recordat— en profit del baptisme d'infants. A més, aquest ja no fou celebrat per

9. Altres pensen que es limiten les possibilitats de les celebracions per comoditat del preveres: no estar tan fermats a dies i hores.

10. P. de Clerk, *El naixement i la seva evangelització, ahir, avui i demà*, «Documents d'Església» 515 (1 febrer 1990), pp. 84-90.

Pasqua, Pentecosta o eventualment Epifania, sinó «quam primum» (al més aviat possible) per raó de la insistència en el pecat original, en una època de molt forta mortalitat infantil. És més una cerimònia d'urgència per fer contrapès al pecat original, que un començament d'una vida cristiana marcada per la incorporació a la mort i la resurrecció de Crist. Amb el Vaticà II, o amb l'esperit del concili, i atesa l'enorme reducció de la mortalitat infantil, es permet (i fins s'insinua) una reflexiva (no sempre és així) dilació entre el naixament i el baptisme, per preparar-lo millor o per deixar-lo en mans dels infants ja crescuts.

Avui l'Església torna a parlar oficialment (dret canònic) de batejar les primeres setmanes. Per part dels peticionaris, en una societat en vies de secularització i enmig d'un «revival religiós», són moltes i diverses les motivacions per demanar el baptisme de l'infant. Per part de les comunitats cristianes es posen en qüestió pràctiques pastorals i se cerquen camins entre l'acceptació sense reserves de qualsevol petició i el refús categòric. Es temptegen camins: acolliment benevolent, atent i pacient, diàleg perllongat, reunions informatives i formatives, preparació de la celebració, institució d'etapes en la celebració, etc.

És fonamental que des del primer moment no es doni, ni es tengui, la impressió que la petició s'adreça només al prevere. S'ha de procurar que quedi manifest que es dirigeix a una comunitat cristiana. Això serà més fàcil si hi ha cristians que participen en l'acollida, en la preparació, en la celebració... i molt més —i cap aquí vaig— en el post-baptisme. El baptisme no compromet només —ni en primer lloc— els pares, sinó la comunitat que accepta engendrar, acollir, acompanyar en la fe. Als pares se'ls oferiran, com també als batejats, les possibilitats que hi ha; els pares no poden sentir-se (ni ser) deixats sols entre el bateig i les etapes següents de la iniciació i de l'existència cristiana sencera. Res d'això, i molt més que es pugui o vulgui arbitrar, no és possible sense el concurs dels membres de la comunitat cristiana local.

Padrins familiars i padrins comunitaris

Els padrins i les padrines són escollits per la família, no per la comunitat. No acostumen a ser triats per dur a terme l'educació cristiana dels infants, ni que se'ls recordi les qualitats posades per l'Església per tal d'acomplir aquesta funció i que ho rubriquin en el document de petició del baptisme. No neg que es pot millorar tota la qüestió dels padrins posats per la família.

La proposta no va, doncs, en la línia de treure els padrins, tal com són en l'actualitat, sinó que es tracta que la comunitat posi un padrí o una padrina que la representi i que intenti garantir que pares, padrins i infants entrin en la dinàmica del sagrament del baptisme.

En el baptisme d'adults, el padrinatge era una expressió viva de la maternitat de l'Església, de la implicació de la comunitat en la sort i en el camí del nou batejat. Després anà augmentant el caràcter individual i jurídic. Amb el baptisme d'infants actualment el padrinatge és quasi una ficció, si es fa per simple raó de parentiu, per compromís o per prestigi social. I, si els padrins són només suplents, en cas d'orfenesa dels nins o de deseducació notòria dels pares, han quedat en ben poca cosa, encara que se'n mantengui la figura. Però encara que es posi en relleu el lloc i la funció indefugible dels pares, la figura dels padrins permet de ser ressaltada.

Tal com afirma el decret «Ad Gentes» (n. 14), «la iniciació cristiana no han de procurar-la sols els catequistes i els sacerdots, sinó tota la comunitat de fidels i, de manera especial, els padrins, perquè ja des del principi sentin els catecúmens que pertanyen al poble de Déu». El padrinatge és una funció d'acompanyament personal, però exercit en nom de la comunitat, personalitzada, personalitzadora i comunitaritzadora. Era als primers segles una tasca a favor dels adults a batejar. Avui pot continuar essent una tasca d'acompanyament pastoral dels adults que presenten els fills a batejar i a la vegada d'acompanyament indirecte o mediat, però importantíssim a la pràctica, dels infants batejats, per tal d'assolir la veritat total del baptisme.

La possibilitat pastoral del refús o de la dilació del baptisme davant pares que no ofereixen garanties d'educació cristiana, perd força en aquesta altra perspectiva: les garanties poden venir tal volta dels padrins elegits per la família o, certament, del padrí o la padrina, responsables dels pares i de l'infant, posats per part de la comunitat mateixa.¹¹

«Padrinatge» actiu i passiu: catequesi d'adults d'inspiració catecumenal

D'acord amb el que escriu C. Floristán: «Tot i que actualment es nota una certa calma pel que fa al baptisme dels infants, els problemes pastorals de fons continuen patents. No sols resulta difícil la

11. C. Floristán, «Padrino» a *Diccionario abreviado de pastoral*, Ed. Verbo Divino, Estella 1988, pp. 329-330; J. Llopis, «Bautismo», *ibidem*, pp. 5-6.

transmissió familiar de la fe, sinó que cada vegada hi ha més casos de baptismes d'infants, fills de pares amb prou feines creients i llunyanament practicants o simplement indiferents i fins i tot no creients. No manquen les peticions baptismals de pares casats civilment o units lliurement en matrimoni que volen batejar els fills. D'altra banda, previsiblement creixerà el nombre d'infants el baptisme dels quals s'ajorna per a un altre moment que no arriba mai. D'aquí a pocs anys començarà entre nosaltres el baptisme de nens en edat escolar i d'adults convertits, mentre s'actui amb una pastoral rigorosament evangelitzadora. Mentrestant preocupa greument el baptisme generalitzat d'infants sense que en molts casos vagi precedit o seguit per una acció pastoral adequada. S'imposa la necessitat d'una catequesi d'adults d'inspiració catecumenal.»¹²

La proposta d'institució renovada del padrinatge va en la direcció d'un seguiment del baptisme, és a dir, dels pares (i padrins familiars, si ve al cas) del nou batejat, mitjançant unes visites, una preocupació pastoral sostinguda, unes reunions que desemboquin en una catequesi d'adults d'inspiració catecumenal. Tal volta podrà servir la reflexió que sobre el padrinatge de catecúmens adults ha fet llargament l'Església de França. En el nostre cas, posant l'objectiu en els pares (i padrins familiars) de l'infant batejat. Si tota l'Església ha d'exercir la funció del padrinatge, és clara la responsabilitat col·lectiva de la comunitat de la qual el padri és delegat. L'Església, ja des dels primers segles, batejà infants en la seva fe proclamada pels pares, padrins i parents, que representen l'Església local i universal, segons St. Agustí. Convé destacar també el gran paper i el treball missioner dels padrins i el rol d'acompanyament en la iniciació i el creixement de la fe i en el progressiu inseriment en la comunitat eclesial. De retruc el padrinatge intensifica la preparació —¿seran escassos els padrins comunitaris?— i obliga a fer el pas d'una Església de cristiandat a una Església més evangelitzadora, conscient, missionera, comunitària. Tal volta, com als primers segles, un catecumenat podrà néixer en l'exercici del padrinatge, de cara als mateixos padrins comunitaris i als pares dels infants alhora. L'anomenat padrinatge actiu (aquells qui fan de padrins) i passiu. D'aquesta manera, amb ocasió dels sacraments o, millor amb el «kairós» sacramental (pastoral de cristiandat) pot fer camí una pastoral més missionera. Podem entendre la catequesi permanent com un procés d'iniciació i aprofundiment en la fe, dins del qual les celebracions sacramentals són un moment fort on s'experimenta el do gratuït de Déu i se celebra gojosament la fe.

12. C. Floristán, *Para comprender el catecumenado*, Ed. Verbo Divino, Estella 1989, p. 78.

Els padrins comunitaris del baptisme podran, si és convenient, acompanyar com a padrins en la celebració de la confirmació (els dos sagraments que compten amb padrins) i fins en l'eucaristia, arrodonint així «el gran sagrament de la iniciació cristiana». El padrinatge és una forma de continuïtat de contacte amb els pares, institucionalment establerta, i fa possible un enllaç amb la catequesi d'infants i els sagraments de la iniciació. Ja que els padrins (no era així en el padrinatge d'adults) no han fet ni la presentació ni tal volta la preparació dels pares (ni dels infants lògicament) en faran el seguiment i l'acompanyament pastoral posterior.

Un repàs als «praenotanda» del Ritual

Els «praenotanda» del Ritual del baptisme d'infants parteixen del fet que la celebració és fruit d'una acció pastoral, llarga i complexa, que imposa la col·laboració de molts en el desenvolupament de successives etapes.

A l'apartat de «funcions i ministeris», s'hi recorda la tasca del poble de Déu, de l'Església, en la preparació al baptisme i en la formació cristiana. Els infants són batejats i educats en la fe de l'Església. Catequistes i altres laics col·laboraran amb els sacerdots i diaques en la preparació. En la celebració mateixa hi prendrà part activa el poble de Déu, representat no solament pels padrins, pares i parents, sinó pels amics, familiars, veïns i per alguns membres de l'Església local, manifestant d'aquesta manera la fe i l'alegria de tots.

També s'hi assenyalava la sol·licitud solidària de la comunitat —representació viva de l'Església mare— després de la celebració, per ajudar els infants a madurar i arribar a una vida més plena. La parròquia catequitzava, alimentava pels sagraments, dinamitza l'amor i el servei...; la parròquia serveix els pares; la parròquia coordina i supleix les institucions educatives, si aquestes falten.

Respecte als pares, el Ritual explicita el seu lloc propi, naturalment, diu, més important que el dels padrins. Exerceixen un veritable ministeri i s'hi han de preparar adequadament i de múltiples maneres, que no cal recordar ara. En la família, en l'església domèstica, els pares són els primers predicadors i educadors de la fe, de paraula i d'obra.

Quant als padrins transcriu quasi literalment el Ritual. Segons un costum antiquíssim de l'Església, no s'admet al baptisme cap adult sense un padrí, escollit d'entre els membres de la comunitat cristiana, que l'haurà ajudat a preparar-se i l'ajudarà a perseverar en la fe i en la vida cristiana.

En el baptisme d'infants hi ha d'haver un padrí: representa la família, com a extensió espiritual d'aquesta, i l'Església mare, i, quan sigui necessari, ajuda els pares perquè el nin arribi a professar la fe i a expressar-la en la seva vida. El padrí intervé en la celebració del baptisme per professar, juntament amb els pares, la fe de l'Església en la qual és batejat el nin.

Per tant, és convenient que el padrí elegit per la família reunesqui, a judici dels pastors (convé anotar-ho), les qualitats necessàries perquè pugui realitzar els ritus que li corresponen:

- que tengui la maduresa necessària per complir la seva funció;
- que hagi rebut els tres sagraments de la iniciació cristiana: baptisme, confirmació i eucaristia;
- que pertanyi a l'Església catòlica i no estigui inhabilitat pel dret per a l'exercici de la funció de padrí. (Si per cas un padrí no és catòlic, l'acompanyarà un padrí catòlic). El «padrí» del Ritual inclou o sols padrí, o sols padrina, o padrí i padrina junts.

Els pares han de prendre's seriosament l'elecció de bons padrins per als fills, a fi que el padrinatge no es convertesqui en una institució formal i de pur tràmit. Que no es guiï únicament per raons de parentiu; d'amistat o de prestigi social, sinó pel desig sincer d'assegurar als fills uns padrins que, per l'edat, proximitat, formació i vida cristiana, siguin capaços d'influir eficaçment, quan calgui, en l'educació cristiana dels fills.¹³

Pens que, entre altres raons explicables, per treure formalisme al padrinatge la comunitat cristiana s'hi ha de fer molt més present i renovar aquesta institució, tal com hem explicat. No basten les paraules ni les propostes del Ritual: amb prou feines els padrins fan res especial en el ritu. I si això significués la funció real dels padrins, serien (i són) unes figures ben irrelevantes.

Conclusió

Senzillament hem posat en relleu una peça aprofitable en la construcció de la comunitat evangelitzadora, missionera i sacramental: l'acció pastoral en ocasió del baptisme d'infants. Cert, l'acció pastoral envers els qui no demanen el baptisme hauria d'intensificar-se. Ara bé, l'acció pastoral envers els qui demanen el baptisme per als infants ha de ser sol·lícita, respectuosa de cada persona i situació, fraternal i, a la vegada, missionera, evangelitzadora, comunitària. Alerta amb l'excusa que no es pot fer res fins que no hi hagi una

13. Ritual del baptisme, nn. 10-21; 94-103.

comunitat ben construïda. La peça a què ens hem referit és constituïda per un autèntic padrinatge comunitari. La comunitat posa o proposa un padrí o una padrina, representant seu i responsable del compromís dels pares (i dels padrins familiars) amb vista a l'educació cristiana dels batejats. Així, amb el sagrament, s'imposa una continuïtat d'acció. No se'ls deixa sols, els pares. Ni s'espera a retrobar-se al cap de sis o set anys.

El padrí comunitari acompanyarà els pares (tant de bo des del moment de l'acolliment i de la preparació habituals) en la celebració del bateig i en l'encaminament posterior: visites, atencions en ocasió d'aniversaris, relacions sovintejades, preocupació en moments difícils, comunicació d'iniciatives pastorals, felicitacions, convidada a festes, reunions, conferències, jornades..., per tal de desvetllar les ganes de participar en grups informals o formals de revisió, de catequesi familiar, de catequesi d'adults, etc. Tot el que es faci en aquesta línia, encara que no s'arribi molt lluny, serà pastoralment interessant, i d'una fecunditat major. Amb gran normalitat, arribat el moment, s'estarà a prop per orientar i acompanyar els infants batejats a entrar en els dinamismes catequètics i sacramentals pertinents.

EL LLENGUATGE DE LA FE

FRANCESC SALES

Quan era petit, les imatges amb què m'eren explicats els fonaments de la fe cristiana desafiaven, ben sovint, els meus intents d'assimilació amb imatges de l'experiència quotidiana.

Recordo que un dels temes on aquesta discordància es feia més palesa era la resurrecció dels morts. No la Resurrecció del Crist: aquesta era un fet únic, extraordinari, que afectava un personatge d'excepció. Era la resurrecció dels milions i milions d'homes i dones que han viscut i viuran el que em fornïa les preguntes més desconcertants.

Els cossos dels ressuscitats, quina edat tindrien? Com es recompondria un cos descompost? Les cèl·lules, les partícules, els àtoms, el que fos que fes part d'un ésser humà, com trobarien el camí per a reconstruir l'original? I si un caníbal es menjava un altre home, a quin dels dos «amos» anirien a parar aquelles cèl·lules? I quan vaig anar sabent que les nostres cèl·lules es renoven continuament al llarg de la vida, les dificultats d'una representació coherent augmentaren.

Val a dir que la imatgeria de l'època, amb estampes de cossos sortint de les tombes vestits amb túniques, més aviat contribuïa a aquesta manca de coherència.

El temps ha passat i els cristians hem abandonat, crec que encertadament, aquell estil elemental i més aviat desorientador, almenys per a qui es decidia a pensar amb una certa lògica i independència.

Ens hem refugiat en el Misteri. Escarmentats que els avenços de la ciència hagin posat contra les cordes les antigues representacions, estem explicant els pilars cabdals de la nostra fe (la resurrecció entre ells) amb un llenguatge poètic, bellíssim, però deliberadament inconcret. La por de no haver de tornar a rectificar fa que no se cerquin nous camins de representació.

Encara no hem vist que la ciència, si bé arracona unes representacions massa ancorades en el passat, ha obert uns camins extraordinaris d'expressió de la nostra fe.

La mecànica quàntica està oferint, als ulls dels científics, uns comportaments tan paradoxals de la matèria que, si haguessin estat presen-

tats fa uns anys com a miracles, haurien provocat un somriure incrèdul dels agnòstics. La visió moderna de l'univers ens dóna unes descripcions de l'espai-temps, parla del passat, del present i del futur amb una desinhibició que no tenen els més agosarats dels nostres teòlegs.

Ara sabem, per exemple, que el que dóna valor a cada home i a cada dona, el que els fa diferents de tots els altres homes i de la resta dels éssers de la creació, es la informació, el «codi» que cadascun porta, en forma d'una estructuració específica de les seves mol·lècules, d'una intrincada i especialíssima organització de les seves connexions neuronals.

Un inventari de la composició material del cos humà diria que som ben poca cosa: molta aigua, bastants hidrats de carbó, uns quants minerals i no gaire més. És la forma com aquesta matèria està organitzada, es la informació que aquesta organització comporta, el que dóna a l'esser humà el seu valor i a cada individu la seva personalitat específica.

Vivim en una època en què hem descobert el valor de la informació. I hem après a codificar aquesta informació de forma que ens és extremament fàcil transferir-la d'un mitjà material a un altre, sense que aquesta transferència comporti cap pèrdua en la informació original. Conservem una interpretació d'una sinfonia de Bethoven, per exemple, en un compact disc; algú, l'editora musical, conserva memòria del codi gravat en el disc; si el disc es destruït completament, no passa res: se'n pot tornar a transferir la informació sobre un altre suport material, d'aspecte i composició, fins i tot, absolutament diferents (una cinta magnètica digital, per exemple). Tant se val: en la transferència d'informació codificada no hi ha la més petita pèrdua ni diferència; és la mateixa música, el mateix concert, la mateixa interpretació.

El mateix es pot dir dels programes d'ordinador. Només cal llegir als diaris els maldecaps de les companyies d'informàtica per a dificultar la còpia il·legal dels seus programes.

Tampoc no ens cal buscar els exemples en la tecnologia actual, exclusivament. Un llibre és informació codificada. Mentre es puguí llegir, una poesia de Maragall serà la mateixa, escrita en paper o en pergami, amb tinta negra o amb llapis. S'esdevé, però, que la tècnica actual, permetent la transferència fàcil i ràpida d'informació cada vegada més complexa, ens pot ajudar a fer més entenedor, al nostres ulls d'homes de finals del segle XX, el misteri de la resurrecció.

Resumint:

1. Ayuí sabem que la informació, l'organització codificada, l'estructuració, o com en vulguem dir, és allò que dóna a cada individu la seva especificitat.

2. Nosaltres som capaços de reproduir exactament una informació codificada, per bé que en estructures de complexitat molt més petita que la d'un ésser humà. Només ens cal conservar memòria d'aquesta informació.

Salvant totes les distàncies i sense fer extrapolacions abusives, sabem que Déu ens coneix (i ens estima). Cap de les més amagades espirals de la nostra organització molecular no li és amagada. Ni una sola de les nostres connexions neuronals no se li escapa. Coneix el meu «codi». Sap quina és la meua «fórmula».

Oi que, vist d'aquesta manera, no costa tant d'imaginar Déu reconstruint-nos, escrivint-nos de nou, transferint-nos sobre qualsevol suport?

I no s'hi val a dir que, aleshores, no seriem nosaltres, sinó una còpia, perquè ja sabem que l'important, el que fa que cada un sigui cada un, no és el material de què estem fets, sinó la manera com està estructurat aquest material, semblantment a com un poema no és la tinta amb què està escrit, sinó la manera com les partícules de tinta estan disposades.

Arribat en aquest punt, he buscat a la Bíblia un passatge que arrodonís el meu escrit. Inconscientment, en lloc de buscar inspiració, busquem en els textos sagrats arguments d'autoritat per a reforçar les nostres tesis. I, com de vegades passa, no he trobat el que buscava, sinó el que necessitava: un advertiment, una lliçó d'humilitat posada en boca de Job:

*Reconec que ets superior
i res no és massa alt per a tu;
per això he parlat sense intel·ligència
de meravelles que em sobrepassen i no sabia (Jb 42,1-4).*

Sense intel·ligència, doncs, però amb il·lusió i esperança, continuaré imaginant meravelles que no conec, i les expressaré amb el meu pobre llenguatge d'ara, fins que pugui dir, com Job,

*Et conexia només pel que sentia dir,
però ara t'han vist els meus ulls! (Jb 42,5).*

Aleshores tot serà clar, i, encara que tal volta hauré de dir

*Per això, ho desaprovo i me'n penedeixo
sobre la pols i la cendra (Jb 42,6),*

estic segur que seré perdonat. Amén.

PROCLAMAR LA PAU EN UN MÓN EN GUERRA

JOSEP M. TOTOSAUS

El nostre món està en guerra, més enllà dels conflictes bèl·lics que hi pugui haver en un moment donat. Ho està per la situació de dependència i explotació del sud per part del nord, una situació pregonament injusta i contrària a la pau, que definíem, clàssicament, com a «opus iustitiae» (obra de la justícia), o com a «tranquillitas ordinis» (tranquil·litat de l'ordre). Ens trobem en ple «desordre establert», en plena «violència estructural». La violència engendra violència; la violència estructural engendra violència física, és a dir, guerra. El desordre engendra un moviment contrari, per tal de retornar les coses a un ordre raonable. No ens és permès de no veure-hi més enllà del nas o de les aparences (que significa el mateix) i creure'ns que estem en pau, simplement, perquè nosaltres no estem en guerra. No: nosaltres, que ens beneficiem d'aquest desordre establert i d'aquesta violència estructural, estem, també, implicats en la guerra.

* * *

Proclamar la pau en aquest món en guerra voldrà dir, doncs, treballar activament per establir un nou equilibri econòmic, un ordre internacional nou, que ha d'afavorir els desfavorits i ha de desfavorir els afavorits. I això no és pas possible mentre vigeixi l'ideal del profit, mentre mesurem l'èxit de persones i pobles pel reeiximent econòmic, mentre creguem (pensant en nosaltres, és clar) que «tot el que no són pessetes són punyetes». Proclamar la pau de manera realista comporta, doncs, substituir l'ideal del profit i el reeiximent econòmic per l'ideal de la solidaritat i el compartir. Aleshores podrem invertir el sentit de la dita: sí, tot el que no són pessetes són punyetes; és a dir, la solidaritat i el compartir esdevenen retòrica buida si no passen per la butxaca, per l'economia.

Els cristians hauríem de situar-nos decididament al marge d'aquest món, regit pel profit. Alguns diuen tanmateix que aquest es-

tadi ja va quedant enrera; que avui, el que compta no és tant el diner com la informació. Tant li fa: diner o informació (que són realitats bones en elles mateixes) estan sota el poder del sobirà d'aquest món, que diria sant Joan, estan regides per la carn, que diria sant Pau; és a dir, per l'egoisme. Mentre que els cristians ens sabem animats i empesos per l'Esperit d'aquell que ressuscità Jesús d'entre els morts i que és amor solidari, que es comunica: «Ja sabeu prou la gràcia de Nostre Senyor Jesucrist, com, tot i ser ric, es féu pobre per vosaltres, per tal que us enriquíssiu amb la seva pobresa» (2Co 8,9). Es tracta de dos dinamismes incompatibles: la llum no té part amb la tenebra, ni l'amor amb l'egoisme, ni Déu amb Beelzebul, el príncep dels dimonis, que és el príncep d'aquest món. Proclamar la pau en temps de guerra, vol dir, doncs, predicar l'amor solidari, creure en una humanitat solidària, ser dòcils a l'Esperit de Déu, que és amor solidari, i lluitar activament contra el maligne que s'infiltra en les nostres vides. Els cristians i les comunitats cristianes «no som d'eixe món». Mentre no sigui –i no aparegui– així, no predicarem eficaçment la pau en un món en guerra. Farem retòrica buida.

* * *

Perquè creiem en l'Esperit i en el poder de Déu que es manifesta en Jesús de Natzaret, el qual lluita eficaçment contra el príncep d'aquest món, sabem que no tenim dret a evadir-nos de la nostra condició humana, que és també una condició econòmica: som «homo sapiens, homo technicus, homo oeconomicus»; vivim en un món concret, real, històric. L'Esperit de Jesús no ens empeny a sortir d'aquest món, sinó a submergir-nos-hi; no és esperit de fugida, sinó d'encarnació: «Començant de captenir-se com un home qualsevol, s'abaixà i es féu obedient fins a acceptar la mort i una mort en creu» (Fl 2,7-8); «tot i que era el Fill, aprengué en els sofriments què és obeir» (He 5,8). Obediència al Pare? Sí, naturalment; però en i a través de la seva condició humana i històrica concreta, amb la qual no fa trampa i de la qual no s'evadeix, sinó que s'hi submergeix amb tot realisme i lluita per transformar-la segons l'ideal de l'amor solidari (solidari, sobretot, amb els de més avall). Proclamar la pau en temps de guerra voldrà dir barrejar-nos sense por en les lluites d'aquest món. Hi ha gent que treballa contra la guerra; hi ha grups, moviments, organitzacions. És de dintre estant –i no pas des de fora– que el cristià maldarà per a proclamar la pau i construir-la; és embrutant-se les mans juntament amb els altres, és fracassant i tot. I no pas des d'una preten-

siosa puresa interior –i exterior– d'aquell que es pensa que no és d'aquest món perquè se n'evadeix.

* * *

L'amor cristià no és, doncs, una fugida del món, sinó una immersió en el món; no ens situa al defora de la comuna condició humana, sinó que ens immergeix en la seva veritat més fonda, real i autèntica, si és cert que hem estat creats a imatge i semblança de Déu, que és amor solidari i comunicatiu. Per això en les paraules que sant Joan posa en llavis de Pilat: «Aquí teniu l'home» (Jn 9,5), nosaltres hi llegim la veritat més fonda sobre la nostra condició: en Jesús, lliurat perquè estima, tenim l'home, l'ideal suprem i la veritat suprema de l'home de totes les èpoques i totes les condicions.

La utopia de la pau la predicarem, doncs, i la construirem des del realisme de la vida de cada dia, en totes les seves dimensions: personals, familiars, laborals, sindicals, polítiques, internacionals. Com a homes entre els homes. La Pasqua que celebrem aquests dies ve a confirmar-nos, de part del Pare, que Jesús de Natzaret és, de debò, l'home.

LA DIÒCESI DE TORTOSA AHIR I AVUI

LLUÍS MARGARIT

Fins a la conquesta (1148)

Al llarg de la seva existència, la diòcesi de Tortosa ha estat sempre lloc de frontera, de trobada de llengües i de cultures, lloc de convivència pacífica, solament trencada, algunes vegades, per comportaments radicals minoritaris.

Els seus orígens no són gaire clars. Les llegendes antigues, les suposicions més o menys erudites que atribueixen l'evangelització d'aquestes terres als deixebles de sant Jaume i de sant Pere o bé a sant Pau, que hi hauria deixat Ruf, fill del Cirineu, com a bisbe, són totalment gratuïtes i no tenen cap base mínimament acceptable. Els autors que les sostenien es basaven en crònics del segle XVI i XVII carents de qualsevol garantia històrica, especialment en el fals crònicó de Dextre (s. XVII). A la relació de bisbes de Tortosa figuren els noms de Liriosus (366-399), Heros i Ursus (526-525); el 516 és esmentada la diòcesi tortosina en un concili de Tarragona; però la llista documental dels nostres bisbes no comença fins l'any 540, quan Asellus va assistir a un concili de Barcelona. L'origen de la diòcesi es podria remuntar al segle V; però no es coneix cap data ni cap document epigràfic o arqueològic que permeti d'assegurar-ho. Així ho exposa Carme Ibàñez a la Gran Geografia Comarcal de Catalunya (1984) pàg. 200.

Durant el període visigòtic, sembla que el bisbe Julià, documentat des del 580, va ser destituït per a posar-hi un nou bisbe, Froïscle, el qual, però, va abjurar l'arrianisme, amb uns altres set bisbes, al III concili de Toledo, el 589.

Tret d'aquestes, no tenim més notícies dels bisbes de Tortosa que les seves signatures als diferents concilis de Toledo i de la Tarracense, les quals no aporten cap notícia sobre la diòcesi o la cristianitat tortosina. De Froïscle fins a Joan Involat, que l'any 693 assistí al XVI concili de Toledo, es coneixen cinc bisbes amb cronologia correlativa (Rufí, Joan, Afrila, Cecili, Involat); però aquest fet només ens permet de constatar la continuïtat de la diòcesi.

El territori primitiu de la diòcesi corresponia al de la tribu ibera

dels ilercavons, que es devien estendre, originàriament, des del coll de Balaguer fins al Palància, al nord-est de Sagunt. Aquests límits van ser respectats per les demarcacions romanes, especialment per la de Domicià. I els romans hi van acomodar la seva jurisdicció civil, que va ser copiada després per l'organització eclesiàstica. Al IV concili de Toledo, la monarquia visigòtica va disposar que les diòcesis s'ajustessin a les antigues províncies romanes, regides per un metropolità, i que aquestes equivalien als «territoria».

Amb la invasió dels àrabs, es perd tota notícia de la diòcesi. Tot fa suposar, però, la convivència de musulmans –d'origen o bé muladites, és a dir, cristians renegats que es convertiren a l'islamisme–, mossàrabs (cristians sotmesos a tributació) i jueus (que sembla que ja s'havien establert a Tortosa a l'època romana). Aquesta convivència durà uns 435 anys, en el transcurs dels quals és lògic que s'anés afeblint l'estructura eclesiàstica antiga fins a restar reduïda a uns pocs clergues, sotmesos a un bisbe titular, potser un bisbe foraster encarregat de les restes de la cristiandat tortosina. Ens ho fa suposar l'aparició d'un bisbe tortosí –Patern– a la consagració de la catedral de Barcelona el 1058, el qual sembla el mateix bisbe Patern que va regir la diòcesi de Saragossa entre 1040 i 1077. Si atenem al fet de la unió que es va produir aquell mateix any entre la taifa de Tortosa i la de Saragossa, resulta ben probable que el bisbe de Saragossa tingués cura de la comunitat cristiana tortosina.

Mig segle abans de la conquesta de Tortosa (1097), el comte Ramon Berenguer III va fer donació al monestir de Sant Cugat de tots els delmes i els rèdits del Regne de Tortosa i de les seves propietats al·lodials. I l'any 1136, Ramon Berenguer IV donava a Guillem de Montpeller la ciutat de Tortosa «segons els límits de la seva diòcesi» (Vegeu J. Massip, «La gestació dels Costums de Tortosa», 1984).

L'edat mitjana

Una vegada conquerida la ciutat, el desembre de 1148, Ramon Berenguer IV, en les capitulacions i en la carta de poblament de l'any següent, restablí el domini cristià i el repartí entre ell mateix, el comte, els ordes militars, els genovesos i Guillem de Montcada. Els moros i els jueus quedaren supeditats a les noves autoritats. I aquestes restabliren tot seguit la jerarquia i el culte cristià, inicialment sota l'autoritat de l'arquebisbe de Tarragona, Bernat de Tost, d'acord amb la petició feta pel comte al papa Eugeni III.

La dotació inicial feta pel comte a l'Església de Tortosa fou confirmada i ampliada el 1151, en ser nomenat el primer bisbe de la seu

restaurada, el canonge de sant Ruf d'Avinyó, Gaufred, el qual, amb vuit altres canonges agustinians de sant Ruf, va passar tot seguit a residir-hi. L'Església tortosina va rebre com a dotació el delme i les primícies dels fruits i dels animals dels fidels, tant dels que eren de guany propi com dels que s'obtinguessin dels sarraïns, les possessions de la mesquita de la ciutat i de les que s'abandonessin arreu de la diòcesi, el delme de les rendes comtals, llevat de les provinents dels plets judicials, i dos forns a la ciutat, un per al bisbe i un per als canonges. Més tard (1155), una butlla d'Adrià IV augmentava aquesta dotació o, almenys, confirmava una dotació més àmplia que comprenia les almúnies o propietats àrabs.

El bisbe Gaufred (1151-1165) i el bisbe Ponç de Monells (1165-1193) van conquerir la part meridional de la diòcesi i van estructurar el seu funcionament i la seva litúrgia. El bisbe Ponç va enllestir el 1178 la primitiva catedral romànica.

La primera meitat del segle XIII contemplà l'engrandiment de la diòcesi tortosina amb la conquesta de nous territoris i la fixació definitiva dels seus límits amb la conquesta de Morella (1232) i de Bòria (1233), essent bisbe Ponç de Torrella (1213-1254). El 1238 fou conquerida la ciutat de València; però per a ella hom erigí un nou bisbat.

Al llarg del segle XIII s'establiren a la diòcesi comunitats religioses: sant Jordi d'Alfama (1201), mercedaris (1228), Cister (1233), trinitaris, clarisses, franciscans, dominics, hospitalers.

Per a regular la convivència i sortir al pas dels constants plets de jurisdicció, es redactaren els famosos «Costums de Tortosa», recopilació del dret tortosí duta a terme entre el 1272 i el 1279 gràcies a l'arbitratge d'alguns juristes, en especial del bisbe Arnau de Jordi (1273-1306).

També el segle XIII es van fixar definitivament els límits amb les diòcesis veïnes de Tarragona, Saragossa, Osca i Lleida. Amb la de Saragossa, es fixaren en el riu d'Algars fins al seu aiguabarreig amb l'Ebre; amb la de Tarragona, per la serra de Llaberia, Vandellòs, el coll de Balaguer i l'Hospitalet de l'Infant; per negociacions i tractats passaren a la diòcesi de Tortosa els llocs de Calaceit, Cretes, Lledó, Arenys de Lledó i Arnes, mentre que el lloc de Betxí, proper a Vilareal, passà de Tortosa a Terol, i el priorat d'Alquèzar, primer unit a Tortosa, va, ser cedit més tard a la diòcesi d'Osca.

Des de la conquesta i des de la seva primera organització, la diòcesi comptava amb importants nuclis de moriscos i de jueus, que eren respectats per la legislació dels *Costums* però que hom intentà en moltes ocasions de convertir, com en la famosa «Disputa de Tortosa», nom genèric de les seixanta-set sessions de polèmica judeo-

cristiana iniciades a la seu el 7 de febrer de 1413 i concloses a Sant Mateu del Maestrat el 13 de novembre de 1414, i que van ser imposades per Pedro Martines de Luna, el papa cismàtic Benet XIII, que actuava com a administrador de la diòcesi, i que van tenir lloc sota la direcció de Vicent Ferrer. Les discussions acabaren amb la conversió de molts jueus i s'imposà als no convençuts l'obligació d'escoltar cada any un sermó sobre la vinguda del Messies. La conversió dels moriscos fou sempre molt més aleatòria, i la majoria va continuar vivint en grups més o menys compactes.

La nova catedral de Tortosa s'inicià el 1347, i les obres es perllongaren fins el 1560, que s'arribà a la façana.

L'any 1369 hom arrabassà als canonges el dret d'elegir el bisbe, que va passar a la cort pontificia, fins que pels volts del 1470 començà a ser exercit pels reis de la corona catalano-aragonesa.

L'edat moderna

L'any 1516 era nomenat bisbe de Tortosa Adriaan Floriszoon, conegut per Adrià d'Utrecht, antic preceptor de Carles V, que va ser creat cardenal el 1517. Home auster i amic de la Reforma, va ser ascendit a papa el 1522, però conservà, en els curts anys del seu pontificat, el títol de bisbe de Tortosa, i concedí als bisbes de Tortosa el privilegi d'usar el solideu vermell, com els cardenals de l'Església.

L'any 1544 hom creava el notable Col·legi de Sant Jaume i Sant Maties per a l'educació, especialment, dels moriscos. Cap al 1610 hi havia a la ciutat mig centenar de famílies morisques i nuclis importants a Miravet i en altres indrets de la diòcesi. Gràcies a la integració de molts d'ells i a la protecció que trobaren en el bisbe Pedro Manrique, que fou lloctinent de Catalunya sense deixar la diòcesi, la major part evitaren de ser expulsats, a desgrat del decret de 1610, cosa que no succeí amb els moriscos de Lleida. A Tortosa i a altres pobles de la part catalana de la diòcesi en restaren molts per tal com hom els considerà pràcticament assimilats.

Durant el segle XVII els bisbes de Tortosa, la noblesa i gran part del clergat s'alinearen amb la política dels governs de Madrid. Així en la guerra dels segadors (1640) el bisbe Giovanni Bta. Veschi donà suport a les tropes castellanques enfront de les catalano-franceses; per això fou exiliat juntament amb alguns clergues a Morella.

En la guerra de successió, la diòcesi de Tortosa i les seves comarques abraçaren decididament la causa de Carles d'Austria. Tortosa fou assetjada per les tropes de Felip V, cosa que comportà la destrucció del convent dels carmelitans.

Amb la pau, i a conseqüència del decret de Nova planta, Tortosa va perdre els seus antics *Costums* i la seva universitat, tan afavorida per Felip III. Només li restà com a centre d'ensenyament superior el col·legi dels dominics, adscrit a Cervera, que pogué donar titulacions en nom d'aquella universitat.

El bisbe, el castellà Juan Miguélez de Mendaña (1715-1717), es va plegar tot seguit a les directrius dels nous governants i va manar que el catecisme dels infants fos sempre ensenyat en llengua castellana, perquè «en todas las audiencias es la lengua que se usa y no ninguna otra». Així inaugurava una tendència que dissortadament continuaria en el futur amb més o menys intensitat.

Tot al llarg del segle XVIII i bona part del següent, la diòcesi fou regida per bisbes castellans o d'altres regions espanyoles, llevat el curt govern del valencià Francesc Borrull (1757-1758).

Els segles XIX i XX

El segle XIX portà a la diòcesi un seguit de problemes que la marcaren per molt de temps. Primer, la guerra del francès i la destrucció de la ciutat; més tard, els enfrontaments de les guerres carlines i les desamortitzacions decretades pels liberals.

En els enfrontaments entre absolutistes i liberals que provocaren les guerres carlines jugaren un gran paper el bisbe Víctor Damián Sáez, ministre universal de Ferran VII, que per les seves idees ultratradicionalistes fou exiliat a Tortosa i provocà els successius aixecaments pro-carlins, i Ramon Cabrera, ex-seminarista, que fou un del màxims defensors del carlisme en el seu braç armat.

La dissortada divisió del país en províncies, ordenada pel liberal Javier de Burgos el 1833, provocà problemes addicionals a la diòcesi, ja que el seu territori no corresponia a una sola província. A la llarga aquest fet serà font de conflictes.

Durant la segona meitat del segle XIX, la tasca dels bisbes fou eminentment pastoral i de reconstrucció i reconciliació religiosa. Cal destacar figures com les del beat Manuel Domingo i Sol (1830-1909), el beat Enric d'Ossó i Cervelló (1840-1896) i Santa Maria-Rosa Molas (1815-1876), que acompliren una intensa tasca apostòlica.

Durant el llarg bisbat de Pedro Rocamora i García (1894-1925) es tornaren a provocar tensions entre partidaris i detractors de l'ús del català. El bisbe d'edat avançada, delegà part del poder en un grup de curials anticatalanistes, que provocaren tensions i repressions, com les que partiren el canonge i historiador Ramon O'Callaghan, l'antic

secretari del bisbe Vilamitjana, Pau Sitjar, i quatre professors del seminari, que foren apartats de la docència per haver defensat la llengua catalana i la pronúncia romana del llatí: el notable teòleg Joan-Baptista Manyà, el seu germà Joaquim, mossèn Cucala i el poeta, periodista i teòleg mossèn Tomàs Bellpuig.

Aquesta manera de procedir fou contestada per molts intel·lectuals i entitats religioses catalanes, i tal com assenyala Comas i Maquell, la davallada de la diòcesi governada per la influència dels esmentats curials és un fet inqüestionable. L'aspecte més positiu del pontificat de Rocamora consisteix en el nombre i la qualitat de les seves cartes pastorals, que afavoriren, sens dubte, la renovació espiritual dels fidels tortosins.

El nou bisbe, Fèlix Bilbao Ugarriza (1925-1943), nomenat durant la dictadura de Primo de Rivera, assistí a les assemblees convocades pel cardenal Vidal i Barraquer i, tot i que era «ben poc afecte a les coses catalanes», mai no s'enfrontà directament a les directrius del cardenal, si bé la diòcesi continuà en la posició anterior, oposada a l'ús del català en la litúrgia i en la pràctica normal.

Cal recordar que la diòcesi de Tortosa cavalca entre Catalunya, Aragó i València; aquesta darrera regió no sols és la més extensa, sinó també la que tradicionalment aporta la major part de vocacions eclesiàstiques. Aquest tret de la diòcesi, que la distingeix de les altres circumscripcions eclesiàstiques catalanes, podria explicar en part la problemàtica entorn de l'ús de la llengua.

Durant la guerra civil de 1936-39, la diòcesi patí, com tantes altres, persecucions i destruccions. Mort el bisbe Bilbao, el succeí Manuel Moll i Salord (1943-69), menorquí, caracteritzat pel seu total alineament amb el règim del general Franco, que dedicà gran part de la seva tasca a la reconstrucció material de la diòcesi. Durant el seu pontificat, es produí la divisió de la diòcesi, amb la creació del bisbat de Segorb-Castelló, format pels arxiprestats d'Albocàsser, Castelló, Lluçena, Nules i Vila-Real (butlla papal de 31 de maig de 1959). Es duqué a terme en absència física del bisbe Moll, en visita pastoral, el qual sempre s'hi va oposar.

Una vegada acceptada la renúncia del bisbe Moll, per raons d'edat, fou nomenat bisbe Ricard Maria Carles i Gordó, que en prengué possessió el 1969 i que governà la diòcesi fins al seu nomenament com a arquebisbe de Barcelona, el 1990. Com a trets més importants d'aquest pontificat, caldria destacar la modernització i reorganització de l'Església tortosina, amb la dinamització d'òrgans i de comissions de treball i amb participació dels laics, la participació efectiva en la Conferència episcopal espanyola, la normalització lingüística, la realització d'un sínode diocesà (1984-88) i la potenciació de la re-

ligiositat. La seva figura, en constant contacte amb els fidels, esdevingué molt popular, en contrast amb el seu antecessor.

Reorganitzà la diòcesi, de 6.450 Kms, en zones. La zona nord, formada pels arxiprestats de Flix, Gandesa i Mora-Tivissa; la zona centre, amb els arxiprestats d'Amposta, Deltebre, Roquetes, Santa Bàrbara i Tortosa; i la zona sud, amb els arxiprestats de Benicarló, Morella, Sant Mateu i Vinaròs. En total, 141 parròquies, amb uns 230.000 habitants, 175 esglésies no parroquials, 161 sacerdots i 39 comunitats religioses. Són dades estadístiques que extrec del Butlletí oficial del bisbat de 1990.

Situació actual

En l'actualitat, i potser aprofitant la manca de bisbe, ja que s'ha elegit un administrador diocesà, han tornat a sortir velles tensions. La diòcesi torna a patir la seva situació de frontera, que l'ha anat configurant al llarg de la història. Des de l'estiu passat, un sector, afortunadament minoritari, ha començat a alçar la veu demanant que se segreguin del bisbat els arxiprestats del sud, utilitzant com a argument la seva dependència civil d'una altra comunitat autònoma i els problemes lingüístics.

Caldria fer un anàlisi acurada d'aquesta situació, que no és nova, com hem pogut veure anteriorment. En primer lloc, s'argumenta la dependència d'una altra comunitat autònoma per a assumptes civils, ja que aquesta part del bisbat depèn de la província de Castelló. El problema ens ve de la divisió del territori espanyol en províncies l'any 1833. Per interessos partidistes d'un sector que desconeix l'autèntica realitat, es va imposar un model territorial que els ciutadans de l'època mai no van assumir, i la major part d'experts coincideixen a afirmar que la divisió eclesiàstica era molt més real. Després del règim franquista, caracteritzat pel seu fort centralisme, la Constitució espanyola en el seu article 2 estableix que «...reconeix i garanteix el dret a l'autonomia de les nacionalitats i les regions...», sense especificar clarament el concepte de nacionalitat. Cal reconèixer que aquesta Constitució fou fruit d'un pacte global de la major part de les forces polítiques i que calia trobar una fórmula adequada que tanqués anteriors ferides produïdes al llarg de la història; però que en territoris fronterers, com és el cas de la diòcesi de Tortosa, provoca tensions constants.

L'altre argument, el lingüístic, penso que solament és un problema addicional, i no real. El debat sobre l'ús del català, el valencià o el castellà és provocat per un sector minoritari, com hem dit, ja que la

major part del bisbat parla o entèn el català i el seu ús col·loquial mai no havia provocat problemes; fins i tot pot dir-se que fou al contrari, ja que quan s'imposà el castellà, la població, encara que l'acceptà passivament, mai no deixà d'usar el català.

Voldria acabar aquesta petita reflexió històrica amb una obertura al futur. En un temps en què anem llançats de cara a la unitat d'Europa, penso que caldria rebutjar aquesta mena d'intents de secessió i tornar a reivindicar la diòcesi de Tortosa com a lloc de trobada de cultures i com a model de marc convivencial. Esperem que es faci aviat el nomenament d'un nou bisbe, que sàpiga assimilar-se aquestes realitats i pugui apaivagar aquestes ferides i afavorir que la diòcesi pugui anar caminant amb un desig de millora solidari i solucionant altres problemes que té plantejants com són l'envelliment de la seva població, la constant despoblació rural i l'empobriment de moltes capes de la seva societat.

ELS MOVIMENTS ECLESIALS DE JOVES, AVUI

JOAQUIM PLA

Hi ha els moviments tradicionals de joves; tradicionals en el sentit d'antics, històrics, conciliaris. I hi ha els nous moviments. Són nous perquè han aparegut fa pocs anys; no perquè tinguin, necessàriament, plantejaments nous.

Roma i la majoria dels bisbes s'inclinen per aquests nous moviments. Diuen que són més «catòlics». De fet, haurien de dir, potser, que són més fidels a la jerarquia eclesiàstica. Són més clericals. Els altres són més laicals i més autònoms en relació a la jerarquia. També són més autònoms en els seus plantejaments. I d'això és del que vull parlar avui una mica.

Com són els nostres moviments? Què els passa? Per què la jerarquia se'ls mira amb recel? Hi ha unes quantes raons. Jo vull aturar-me en aquelles que podríem anomenar objectives.

En primer lloc, els moviments de joves tenen un problema: el de llur identitat eclesial. I no és només per culpa d'ells. L'Església post-conciliar ha donat molts tombs. I ha tornat a la cleda de les tradicions no precisament més genuïnes. Però deixem aquest aspecte. Només l'he volgut insinuar perquè crec que té molta importància a l'hora de valorar el que passa a les associacions catòliques de joves.

Molts joves se senten i no se senten de l'Església. Troben en els moviments eclesials un lloc on exercir el seu neguit de gratuïtat. Però no combreguen amb totes les exigències de la societat acollidora.

O sigui; es dona el cas —que no és només anecdòtic— de joves, a l'interior de moviments eclesials, que no se senten identificats amb l'Església, o que només s'hi senten identificats en alguna cosa. I repetixo que això crea problema de consciència en els dirigents adults d'aquest Moviment, sobretot en els consiliaris. Això provoca una espècie d'esquizofrènia en els dirigents adults. Per un costat afirmen uns principis religiosos. I per l'altre costat els neguen o els obliden a la pràctica. No s'acaben de decidir a fer la proposta íntegra de la doctrina eclesial.

Aquesta «esquizofrènia» no es dona en els joves, o almenys no és tan acusada com en els adults. Els joves suporten més normalment

«passar» de certes coses de l'Església. I, fins i tot, arriben a declarar-se ateus o agnòstics a l'interior d'un moviment eclesial. I això no els porta massa problemes personals de consciència.

I quan els dirigents dels moviments eclesials són joves, la cosa esdevé més preocupant. Perquè aquests ja no es plantegen les contradiccions de la seva actitud. Se senten dirigents, sense acabar de sentir-se verament Església.

He observat que els moviments tenen, actualment, una tendència a triar els seus dirigents cada vegada més joves. I això produeix un agreujament d'aquest problema que acabo d'esmentar. Amb aquesta tendència, els qui s'ho passen més malament són, altra volta, els consiliaris. I no sé què pot passar en el termini d'uns quants anys més.

Ja que he introduït el tema dels adults en els moviments de joves, deixeu-me dir-ne uns mots.

Fins ara es considerava necessària la presència i l'acció de l'adult al moviment de joves. Semblava una dada inqüestionable. I em sembla que, darrerament, la cosa s'està qüestionant per part dels mateixos joves. Sens dubte que l'adult dóna una dimensió especial a l'activitat que fan els joves i hi aporta, sobretot, el seu discurs reflexiu. El discurs o l'actitud de l'adult sovint qüestionen el discurs i l'actitud del jove.

A mi em sembla que aquesta dialèctica és bona i necessària, mentre hom no em mostri el contrari. I, ara per ara, no he vist cap argumentació seriosa que porti a posar-la en qüestió.

Però passa una cosa. Els joves, que no tenen arguments suficients per qüestionar el discurs i l'actitud de l'adult, els qüestionen «de facto». I, quan el jove accedeix a llocs de responsabilitat i de direcció al moviment, prescindeix del «consell» de l'adult en moltes ocasions. Algunes vegades es demostra que ell —el jove— tenia raó. Però moltes vegades queda demostrat el contrari. Llavors el jove fa com si no se n'hagués adonat. I l'adult se sent frustrat. La seva capacitat d'assumir-ho és gran, però no absoluta. I així s'explica que adults qualificats abandonin llocs de direcció en moviments de joves.

Jo estic convençut que això no és bo i que, a la llarga, durà conseqüències negatives per als mateixos moviments de joves.

El cas dels consiliaris és simptomàtic. Cada vegada hi ha menys consiliaris als grups i moviments de joves. Els capellans són cada dia més grans. Hi ha pocs capellans joves i, segons diuen, els pocs capellans joves que van sortint prefereixen un determinat tipus de moviments de joves, uns moviments que no es qüestionin la seva activitat directiva (la dels mateixos capellans).

I, sobretot, el consiliari pateix i se sent frustrat quan la identitat eclesial es veu qüestionada una i altra vegada. És molt difícil ser con-

siliari d'un moviment en el qual la identitat eclesial romanguí borrosa i ambigua; en el qual no s'opti decididament per uns elements de formació cristiana i eclesial dels militants o associats. No es pot parlar de moviment eclesial sense una identitat clara, i sense una formació adequada que respongui a aquesta identitat. I això s'ha de fer possible a partir d'una voluntat decidida de tots els membres directius del moviment, que vol dir posar els mitjans adequats a tots els nivells. No n'hi ha prou que al consiliari li deixin fer els seus «sermons» o les seves misses.

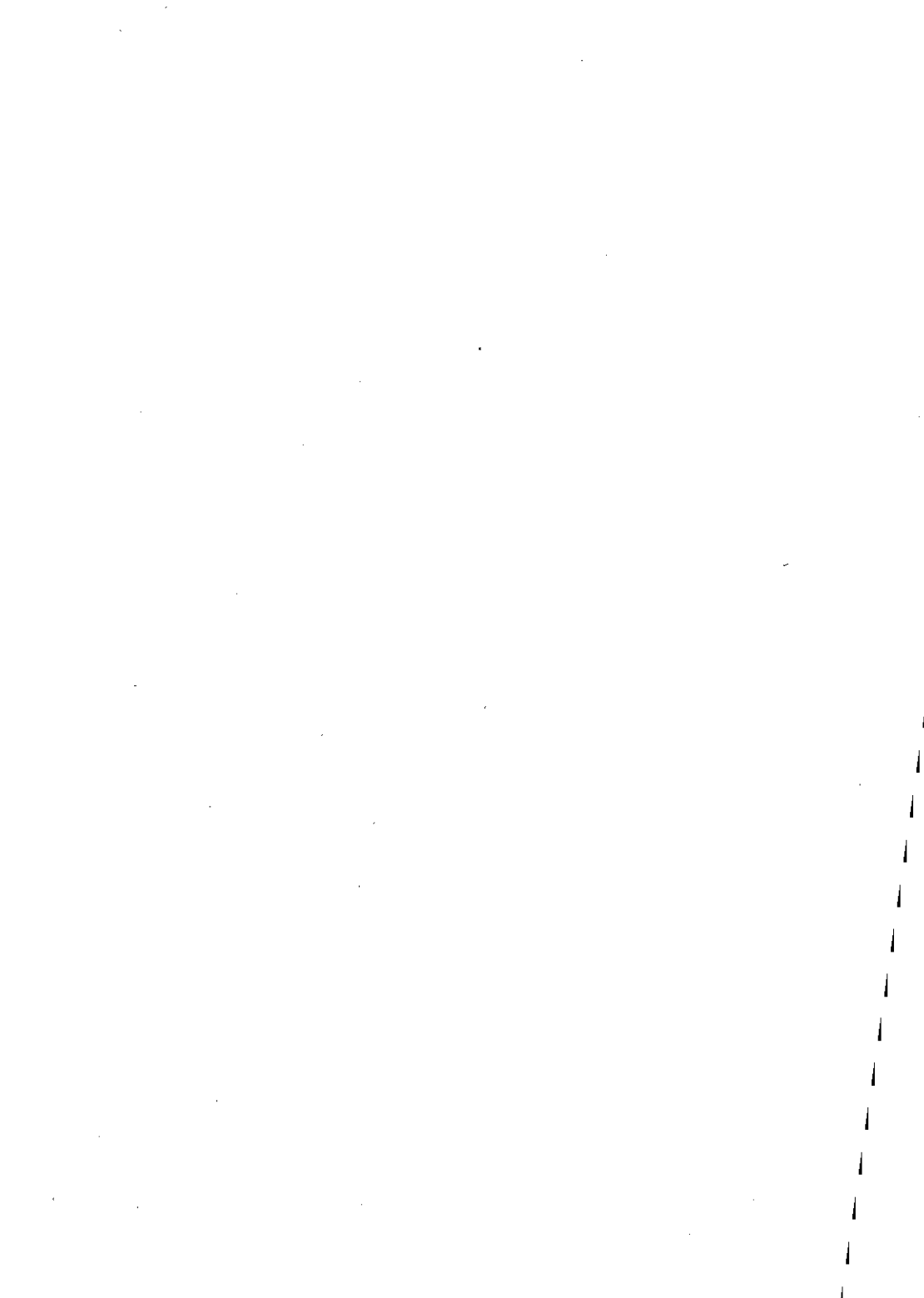
És clar que, a vegades, el consiliari no és prou valent i decidit a l'hora de plantejar la qüestió. Però això no treu la responsabilitat dels dirigents laics a l'hora d'optar per una identitat eclesial clara, i per una formació decidida de responsables i d'associats en general que respongui clarament a aquesta identitat. Em refereixo a formació teològica, bíblica, litúrgica i catequètica. En alguna altra ocasió ja he dit que, perquè una persona pugui ser considerada educador de la fe d'altres, cal que reuneixi quatre qualitats o condicions: tenir fe; tenir una fe desenvolupada, il·lustrada; conèixer bé el mètode del moviment; i que tingui a l'abast un conjunt d'eines o instruments per poder aplicar bé el mètode i, ensems, educar en la fe. La resta són excuses, d'una part i de l'altra.

En el Sínode darrer de bisbes es parlà dels capellans. Al Sínode anterior es va parlar dels moviments eclesials. Són dos temes importants, i que van íntimament lligats.

En aquests dos temes, en el trobament d'una solució adequada, rau una bona part de la solució dels problemes que agullonen l'Església d'avui, i que la fan insignificant als ulls de molta gent. Veurem si el futur em dona la raó.

JOAQUIM RUYRA I OMS
(1858-1939)

<i>Any</i>	<i>Dades biogràfiques</i>	<i>Idees, arts, escrits</i>	<i>Fets socials i polítics</i>
1846			Neixen Josep Torras i Bages i Jaume Collell.
1848		Mor J. Balmes. Marx i Engels, <i>Manifest comunista</i> .	Ferrocarril Barcelona-Mataró.
1850		Clavé funda el primer orfeó popular a Barcelona. Neix Lluís Domènech i Montaner.	
1851		Neix el compositor Josep Rodoreda.	
1852		Neix Antoni Gaudí.	
1854		«La Corona de Aragón» (1854-1868), diari dirigit per Víctor Balaguer. A Provença, fundació dels «felibres». Mor Lamennais. Neix Apelles Mestres.	Comença el bienni progressista (1854-1856).
1855		Illas i Vidal, <i>Cataluña en España</i> .	A Barcelona, vaga general el 2 de juliol. Llei desamortitzadora.
1856		Neix el compositor Antoni Nicolau.	
1857			Llei d'instrucció pública, centralista i uniformista.
1858	Neix a Girona, el 27 de setembre, al carrer de Sota Muralla, en una casa coneguda per «ca l'Artigues». El seu pare, Francesc Ruyra i Alsina, era advocat. El seu avi, també advocat, Joaquim Ruyra i Miralbell, estava establert a Blanes.		
1859	La família passa els estius a Blanes i els hiverns a Girona i es trasllada de ca l'Artigues a casa Corts, al carrer de Ciutadans.	A Barcelona, restauració dels Jocs Florals.	Guerra d'Àfrica; expedició de Prim.

Any	Dades biogràfiques	Idees, arts, escrits	Fets socials i polítics
1860		A Vic, fundació del «Círcol Literari». A Barcelona, neix Joan Maragall.	
1861			Unificació italiana. Guerra de Secessió als EE.UU. (fins al 1865).
1862		Mor B.C. Aribau.	A Vic, festes de cano-nització de St. Miquel dels Sants.
1864		Neix Josep Llimona.	A Londres, I Internacio-nal, socialista.
1865	Als set anys, escriu una auca de rodolins.	«Calendari Català», de F. Pelagi Briz (fins al 1882). <i>A la mort d'En Rafael de Casanova</i> , poema de J. Verdaguer, premiat als J.F. de Bar-celona.	
1867		Fundació de l'Esbart de Vic i primera «esbarta-da» a la Font del Des-mai.	
1868		Neix Pompeu Fabra. F. Pi i Margall, <i>Las nacio-nalidades</i> .	Revolució de setembre i caiguda d'Isabel II.
1869	Estudis de batxillerat: els tres primers anys al Se-minari gironí de Sant Martí.	«El Estado Catalán» (1869-1872-1873), diari dirigit per V. Almirall.	Constitució democràti-ca: sufragi universal i lli-beretat de cultes. Concili Vaticà I (1869-1870).
1870		G.A. Bécquer, <i>Rimas</i> .	A Barcelona, fundació de «La jove Catalunya», primera associació de-claradament catalanista. Amadeu de Savoia, rei. Assassinat de Prim. Guerra franco-prussia-na. Els patriotes italians ocupen Roma. A Castell-terçol, neix Enric Prat de la Riba.
1871		Apareixen «La Renai-xença» (fins al 1905),	

d'À. Guimerà i P. Aldavert, i «La revista popular» (1871-1916), de F. Sardà i Salvany. Neix Amadeu Vives.

- 1872 Fa el quart curs a l'antic institut del carrer de la Força. Tercera guerra carlina (1872-1875).
- 1873 Cinquè curs mig a Girona, mig a Blanes, a causa de la guerra carlina. També per això, la família passa uns mesos a Malgrat, a casa del senyor Benet Turró, on Ruyra fa fraternal amistat amb el seu fill Ramon, el després cèlebre biòleg, que ja havia conegut a Girona, i que l'introdueix en la lectura dels grans escriptors antics i moderns, des dels clàssics grecs fins als romàntics francesos i alemanys. Després s'instal·len a la casa pairal de Blanes. A Barcelona, fundació del «Centre Catalanista». I República espanyola.
- 1874 Comença els estudis de Dret a la Universitat de Barcelona. El seu avi patern hi exerceix d'advocat. Mor Josep Anselm Clavé. Alfons XII i Restauració borbònica (1874-1931).
- 1875 Neix el compositor Juli Garreta.
- 1876 Pel que sembla, aquests anys de Barcelona Ruyra entra en contacte personal amb Jacint Verdaguer. Neixen Pau Casals i Manuel de Falla. Mor Ildefons Cerdà. Neix Francesc Cambó. Fundació de l'«Associació catalanista d'Excursions Científiques», origen del Centre Excursionista de Catalunya. Constitució espanyola (fins al 1931).
- 1877 L'*Atlàntida*, de Verdaguer, és premiada als

- J.F. Articles de J.N. Roca i Farreras a «La Renaixença» sobre la Diputació General de Catalunya.
- 1878 Publica «El canto de la pescadora», la seva primera composició literària, dins l'obra *Composiciones literarias*, de Ramon Turró, que imprimeix «La Renaixença».
- 1878-1891-1901. Joan Manyé i Flaquer, *El Catalanismo*. J. Verdager, *Idil·lis i cants místics*. J. Collell funda a Vic el setmanari «La Veu de Montserrat».
- 1879 Acaba els estudis de Dret sense fer la llicència i retorna a Blanes, on es dedica a l'administració del patrimoni familiar i al conreu de les lletres. Te vel·leïtats pictòriques.
- A Barcelona, V. Almirall funda el «Diari català», primer en llengua catalana (1879-1881). A València, primers Jocs Florals de «Lo Rat Penat».
- A Madrid, fundació del PSOE.
- 1880 Resideix una breu temporada a Madrid i retorna a casa («Dels 21 als 40 anys vaig viure reclòs a Blanes. No tenia gaires relacions amb els escriptors i els cenacles barcelonins»).
- A Barcelona, primer Congrés Catalanista, promogut per V. Almirall. Es crea una comissió en defensa del Dret civil català.
- 1881 Neix Eugeni d'Ors.
- Festes del mil·lenari de Montserrat. A França, escola obligatòria i gratuïta.
- 1882 N. Oller, *La Papallona*.
- Josep Morgades, bisbe de Vic. A Barcelona, V. Almirall funda el «Centre Català».
- 1883 J. Verdager, *Oda a Barcelona*.
- II Congrés Catalanista.
- 1884 Neixen Josep Carner, Carles Cardó, Lluís Carreras i Joan Bpta. Manyà. F. Sardà i Salvany, *El liberalismo es pecado*. «La senyoreta del parai-gua», de Roig i Solé, al

Any	Dades biogràfiques	Idees, arts, escrits	Fets socials i polítics
		brollador del Parc de la Ciutadella.	
1885		É. Zola, <i>Germinal</i> .	Mor Alfons XII. «Memorial de greuges».
1886		J. Verdaguer, <i>Canigó</i> . V. Almirall, <i>Lo catalanisme</i> .	Crisi de «La febre d'or».
1887			Sorgeix la «Unió Catalanista».
1888	Per aquests anys comença a escriure en català.		Exposició Universal de Barcelona.
1889	Es casa, a Montserrat, amb Teresa de Llinàs, que mai no comprengué la seva vocació literària.		II Internacional, a París. A Espanya, sufragi universal i tupinades caciquistes. Grups obrers anarquitzants comencen l'acció directa.
1890		Primera exposició a Barcelona de S. Russiñol, R. Casas i Enric Clarasó. N. Oller, <i>La febre d'or</i> (vol. I).	
1891	«L'únic remei», poesia premiada als Jocs Florals de Girona.		
1892		Primera «Festa Modernista». J. Torras i Bages, <i>La Tradició catalana</i> .	Inici de la crisi financera de l'Estat espanyol. «Bases de Manresa».
1893			La bomba del Liceu i temporada d'atemptats.
1894		Inauguració del Cau Ferrat, a Sitges.	
1895	Premi extraordinari de poesia als J. F. de Barcelona. Fa de secretari del jurat dels primers Jocs Florals de Blanes, organitzats per «La Tertúlia literària».	J. Verdaguer comença a publicar <i>En defensa pròpia</i> . Prat de la Riba-Muntanyola, <i>Compendi de doctrina nacionalista</i> . Comença la «Revista jurídica de Catalunya».	
1896	Primer accèssit a la flor natural i copa artística	J. Verdaguer, <i>Flors del Calvari</i> .	

- per diverses narracions als J. F. de Barcelona.
- 1897 S'inaugura el local de «Els 4 Gats».
- 1898 Mallarmé, *Poesies*. Comença el «Teatre Íntim» d'Adrià Gual. Pau de París: Desfeta colonial espanyola.
- 1899 Mort del seu pare, a Blanes (5 de febrer). Neixen les revistes modernistes «Pèl i Ploma» i «Quatre Gats». Als J. F. de Barcelona, J. Torras i Bages, mantenidor, hi llegeix el discurs *La força de la poesia*. A Catalunya, tancament de Caixes. Manuel Duran i Bas, ministre de Gràcia i justícia; Bartomeu Robert, alcalde de Barcelona; Josep Morgades, bisbe de Barcelona; Josep Torras i Bages, bisbe de Vic.
- 1900 Col·laboracions a la revista «Joventut». J. Maragall, *Visions i Cants*. Neixen les revistes modernistes: «Joventut», la segona sèrie de «Catalònia» i «Catalunya Artística». «Universitat Catalana», portaveu dels escolars catalans. Aparició del butlletí de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat. Creació de la revista modernista «Joventut», per Lluís Via i Jeroni Zanné (fins al 1906).
- 1901 Raimon Casellas, *Els sots feréstecs*. Surten els 6 números de la revista modernista «Auba». Naixement de la «Lliga Regionalista» i triomf electoral de la candidatura dels quatre presidents.
- 1902 *Jacobé*, premiat amb la copa artística als J. F. de Barcelona. La companyia titular del Romea estrena a Blanes la seva comèdia *Amor a prova de bomba*, de comicitat vulgar i casolana, que decep tothom. Mor J. Verdaguer: liquidació del romanticisme. Neix «Luz». Santiago Rusiñol, *Els Jocs Florals de Canprosa*. Víctor Català, *Drames rurals*. Ignasi Iglésias, *El cor del poble*. Apel·les Mestres, *Croquis ciutadans*. Convocatòria del primer Congrés Universitari Català. Isidre Nonell ex-

posa «gitanes», a la sala Parés.

- 1903 Publica a la revista «Catalunya» un recull de poesies amb el títol de «Suggerides». Comença un període crític (1903-1907), buit de producció (amb prou feines arribava a viure). J. Maragall, president de l'Ateneu de Barcelona, hi llegeix «L'elogi de la paraula»: significa la culminació del Modernisme. Del Congrés Universitari Català neixen els «Estudis Universitaris Catalans». Marian Vayreda, *La Punyalada*. Fundació de la revista «Catalunya», dirigida per Josep Carner (fins al 1905). Intent de vaga general.
- 1904 *Marines i boscatges*, aplec de narracions publicades per la revista «Joventut». Tres capítols de la novel·la inacabada *La família de Mas Aulet* apareixen a la revista «Catalunya». Passa els hiverns a Sta. Cruz de Tenerife, a Màlaga i Alacant (fins al 1914). J. Carner, *El llibre dels poetes i Deu rondalles de Jesús infant*. J. Maragall glossa a la premsa la visita reial en els cèlebres articles laudatoris *De les reials jornades*. Guerra russo-japonesa (1904-1905). Antoni Maura, cap del govern, duu el Rei en visita oficial a Barcelona. F. Cambó se li adreça a l'ajuntament. Atemptat contra Maura. Escissió de la Lliga Regionalista i creació de l'Esquerra Catalana, amb el seu òrgan, «El Poble català».
- 1905 J. Carner, *Primer llibre de sonets*. Víctor Català, *Solitud*. Zanné, *Assaigs estètics*. «La serra» de Joan Alcover és premiada als J.F. de Barcelona. Gaudí construeix la casa Batlló i la casa Milà al Passeig de Gràcia. Bomba a la Rambla de les flors.
- 1906 *El país del pler* (únic poema extens publicat). Presenta diverses ponències al Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. J. Carner, *Els fruits saborosos*; M. Costa i Llobera, *Horacianes*; Narcís Oller, *Pilar Prim*; Raimon Casellas, *Les multituds*. Xènius inicia el «Glossari» a «La Veu de Catalunya» (fins al 1920). *El Desconsol*, es-cultura de Josep Llimona, actualment al Parc Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, a Barcelona. Enric Prat de la Riba, *La Nacionalitat catalana*. Assalt de les redaccions de «El Cu-Cut» i de «La Veu de Catalunya» i moviment de «Solidaritat Catalana».

- de la Ciutadella. J. Maragall publica l'article «L'alçament».
- 1907 Eugeni d'Ors, *Glossari 1906*. Fundació de l'Institut d'Estudis Catalans. Aristides Maillol, bust en bronze d'Auguste Renoir. Picasso pinta *Les Senyoretes del carrer d'Avinó*.
- 1908 Guerau de Liost, *La muntanya d'ametistes*. Joan Puig i Ferrater, *La dama enamorada*. A Barcelona, inauguració del Palau de la Música Catalana, de Ll. Domènech i Montaner. J. Carner tradueix les *Floretes de Sant Francesc*.
- 1909 *Jacobé*, versió al castellà, per Josep Carner. Joan Alcover, *Cap al tard*. Maragall, *Elogi de la poesia*. Setmana trágica, el mes de juliol.
- 1910 J. Maragall, *Nausica*. L'escultor Josep Clarà exposa a París. Pintura «mediterrània», de Sunyer, Galí, Nogués, Torres-Garcia. Josep M. López-Picó, *Turment-Froment*. Miquel S. Oliver, *Poesies*. Joyce comença l'*Ulysses*.
- 1911 Mort de J. Maragall i de Nonell i liquidació definitiva del Modernisme. Eugeni d'Ors, *La ben plantada*. Joaquim Horta publica *L'almanach dels modernistes*. Pau Gargallo presenta la *Màscara de jove*. Creació de la CNT. A Madrid, assassinat de José Canalejas, president del Consell de ministres.
- 1912 Ramon Turró, *Els orígens del coneixement: la fam*.

Any	Dades biogràfiques	Idees, arts, escrits	Fets socials i polítics
1913		<i>Normes ortogràfiques</i> de l'I.E.C. (P. Fabra). Guerau de Liost, <i>Somnis</i> .	18 de desembre: Decret concedint a les diputacions provincials de l'Estat la possibilitat de mancomunar-se.
1914	Passa els hiverns a Barcelona, a la seva casa del c. de Bretón de los Herreros, de Gràcia, i els estius a Blanes.	J. Carner, <i>Auques i ventalls</i> i <i>La paraula en el vent</i> . Alexandre Piana, <i>Antologia de poetes catalans moderns</i> . J. M. de Sagarra, <i>Primer llibre de poemes</i> .	6 d'abril: creació de la «Mancomunitat de Catalunya». Prat de la Riba, president.
1915		J. M. Junoy, <i>Oda a Guynemer</i> , primer cal·ligrama en català.	
1916		Clementina Arderiu, <i>Cançons i elegies</i> . Comença el moviment Dadà.	Fundació del «Foment de Pietat Catalana», per Mn. Eudald Serra i Buixó.
1917		Santiago Russiñol, <i>L'auca del senyor Esteve</i> . Neixen les revistes «D'Ací d'Allà», «Economia i Agricultura» i «Finances».	Assemblea de Parlamentaris. Vaga general revolucionària. Mor E. Prat de la Riba. J. Puig i Cadafalch, president de la Mancomunitat. La Lliga Regionalista entra al govern de Madrid. Revolució russa d'octubre.
1918	Membre adjunt de l'Institut d'Estudis Catalans. Salvador Cornellà s'instal·la als baixos de can Ruyra, on aviat crea el setmanari «Recul·l».	Guerau de Liost, <i>La ciutat d'ivori</i> . Joan Alcover, <i>Poemes bíblics</i> . J. Carner, <i>Bella terra, bella gent</i> i <i>Les planetes del verdum</i> .	Francesc Cambó, ministre de Foment (Primer govern Maura-Cambó).
1919	<i>La Parada</i> , recull de narracions publicat a instàncies de Josep Carner i del caputxí P. Lacot. <i>Fulles ventisses</i> (primer llibre de poemes).	C. Riba, <i>El primer llibre d'estances</i> . J. Salvat-Papasseit, <i>Poemes en ondes hertzianes</i> . Joaquim Folguera, <i>Les noves valors de la poesia catalana</i> .	Terrorisme a Barcelona. D. Luigi Sturzo funda, a Itàlia, el «Partito Popolare italiano».
1920	<i>Pinya de rosa</i> (segona edició ampliada de <i>Marines i boscatges</i>).	Joaquim Folguera, <i>Poesies</i> .	Independència d'Irlanda. «Defenestració» d'Eugeni d'Ors.
1921	<i>L'educació de la inventiva</i> (discurs reglamentari	P. Valery, <i>Charmes</i> . J. Salvat-Papasseit, <i>L'irra-</i>	Segon Govern Maura-Cambó o de coalició.

- a l'Institut, publicat en versió definitiva el 1923).
- 1922 President dels Jocs Florals de Barcelona, hi pronuncia un discurs notable, on defensa que ara és l'hora, per a la llengua catalana, dels gramàtics i dels filòlegs.
- 1923 Aquests anys, la seva llar a Blanes acull Junceda, Coma i Soley, Roig i Raventós, Opisso, i altres intel·lectuals barcelonins. Publica, en edició refosa, *L'educació de la inventiva*, on defineix el nucli teòric de la seva tècnica narrativa.
- 1924 Membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans; cobreix la vacant d'A. Guimerà.
- 1925 *Les coses benignes* (novel·leta que després serà inclosa en el recull *Entre flames*). Intensifica la presència a la tertúlia de «Recul» i la seva col·laboració amb poesies i prosas intrascendents, d'aire jocós i casolà, que signa «L'Avi».
- 1926 S'intensifica la seva deixadesa en el vestir, que
- diador del port i les gavi- nes*. C. Soldevila, *Civilitzats, tanmateix*. Important moviment teatral. Sara Bernhard, al Tivoli. Premis a l'Exposició Anual d'Art: Joaquim Mir, pintura; Pau Gargallo, escultura; Xavier Nogués, dibuix i gravat.
- Tomàs Garcés, *Vint cançons*. J. Joyce, *Ulysses*.
- R. M. Rilke, *Duineser Elegien*. J. Salvat-Papasseit, *Poema de la rosa als llavis*. J. M. de Sagarra, *Cançons de rem i de vela*. V. Gassol, *Les tombes flamejants*.
- J. Salvat-Papasseit, *Ossa Menor*. Josep Pla, *Coses vistes*. J. M. de Sagarra, *La por a la novel·la*, article a «La Publicitat». J. Carner, *El cor quiet i Les bonhomies*.
- J. M. Capdevila, *Poetes i crítics*. M. de Montoliu,
- Comença a ser aplicada la Llei de Fugues: Assassinats (entre patrons i obrers, moren vuitanta-cinc persones). Assassinat d'E. Dato, president del Consell de ministres. Desfetes de l'Annual i Mont-Arruit, al Marroc.
- Agost: la triple aliança. «Conferència Nacional Catalana» i fundació d'«Acció Catalana», que té com a òrgan «La Publicitat». Francesc Macià funda «Estat Català». Mussolini marxa sobre Roma.
- Dictadura del general Primo de Rivera (fins al 1930). Creació de la «Biblioteca Balmes» del Foment de Pietat Catalana pel P. Ignasi Casanovas.
- A Colònia, D. Sturzo crea el Secretariat dels partits democrata-cristians. Supressió de la Mancomunitat de Catalunya.
- El P. Ignasi Casanovas crea l'Editorial Balmes,

Any	Dades biogràfiques	Idees, arts, escrits	Fets socials i polítics
	esdevé proverbial.	<i>Breviari crític</i> , volum I; Guerau de Liost, <i>Ofrena rural</i> ; J. M. López-Picó, <i>Invocació secular</i> .	del Foment de Pietat Catalana.
1927	<i>La Bona nova</i> , peça teatral publicada a «La Paraula cristiana» i estrenada l'any següent al teatre «Novetats».	J. V. Foix, <i>Gertrudis</i> . Carles Riba edita <i>Els marges</i> . J. Carner, <i>Tres estels i un ròssec</i> .	Constitució a França de la «Concentració d'Acció Antifeixista».
1928	Incendi de les Gavarres i gran campanya de solidaritat promoguda per Ruyra. Amb aquesta ocasió, «La Nova Revista» publica el recull <i>Entre flames</i> . «L'art i les seves normes essencials», conferència a la Biblioteca Balmes, del Foment de Pietat, dintre del cicle sobre «Art i Moral».	Guerau de Liost, <i>Sàtires</i> . Marià Manent, <i>L'aire daurat</i> . J. M. de Sagarra, <i>El comte Arnau</i> . Miquel Llor, <i>Tàntal</i> . Jorge Guillén, <i>Càntico</i> . F. Garcia Lorca, <i>Romancero gitano</i> .	
1929		Creació del diari «El Matí» (fins al 1936), que dirigeix inicialment Josep M. Capdevila.	Pactes del Laterà. Exposició Internacional de Barcelona. Ensulsiada de la Borsa de Nova York.
1930		C. Riba, <i>Estances</i> . J. Serra Hünter, <i>Filosofia i cultura</i> (primera sèrie). R. M. Rilke, <i>Sonette an Orpheus</i> .	Acabament de la Dictadura.
1931	<i>La cobla</i> (poemes).	Marià Manent, <i>L'Ombra i altres poemes</i> . Prudenci Bertrana, <i>L'hereu</i> . Llorenç Villalonga, <i>Mort de dama</i> . Miquel Llor, <i>Laura a la ciutat dels sants</i> . <i>Pickwick</i> , de Dickens, en versió de J. Carner.	Caiguda de la monarquia borbònica. Proclamació de la II República. Generalitat de Catalunya: Francesc Macià, president. Fundació de la «Federació de Joves Cristians de Catalunya» i d'«Unió Democràtica de Catalunya».
1932		J. V. Foix, <i>KRTU</i> . Josep Sebastià Pons, <i>L'aire i la fulla</i> . J. M. de Sagarra, <i>Vida privada</i> .	Sublevació del general Sanjurjo. Estatut de Catalunya.
1933		Mor Guerau de Liost.	A Alemanya, triomf de

- Pau Gargallo presenta *El gran profeta*. G. Ungaretti, *Sentimento del tempo*. Hitler. Mort de Francesc Macià. Lluís Companys, president.
- 1934 Homenatge a Barcelona i a Blanes amb motiu d'haver complert 75 anys. Pere Quart, *Les decapitacions*. J. V. Foix, *Revolució catalanista*. Inquietud social i política. Fets del 6 d'octubre. Revolució avortada a Catalunya i a Astúries.
- 1935 Salvador Espriu, *Ariadna al laberint grotesc*. Carles Cardó, *La nit transparent*. J. Carner, *La primavera al poblet*.
- 1936 Les anomenades «patrolles de control» fan un registre nocturn a la casa de Ruyra a Barcelona i l'insulten com a «ric i feixista», però no se n'enduen res. J. Foix, *Sol i de dol*. Carles Cardó, *La moral de la derrota*. Pere Quart, *Oda a Barcelona*. Mor Apelles Mestres. Don Sturzo aconsella als cristians de Catalunya de votar el Front d'Esquerres, però «El Matí» no publica l'article. 18 de juliol: Guerra civil espanyola (1936-1939).
- 1937 Per encàrrec de la Institució de les Lletres Catalanes, comença a escriure *Els temps difícils del doctor Turró*, biografia que deixa inacabada (original perdut). André Malraux, *L'espoir*. Josep Sebastià Pons, *Cantilena*. Carles Riba, *Tres suites i Per comprendre*. Joan Vinyoli, *Primer desenllaç*.
- 1938 Estrena una adaptació teatral de la novel·la *En Garet a l'enramada*, per la companyia Enric Borràs-Daví-Vila. Homenatge dels escriptors catalans en complir 80 anys. Bartomeu Rosselló-Pòrcel, *Imitació del foc*. Agustí Bartra, *Cant coral*. Mor Rosselló-Pòrcel al sanatori del Brull.
- 1939 Mor a Barcelona, el 15 de maig, al seu domicili gracienc del carrer de Bretón de los Herreros. Màrius Torres, malalt al sanatori de Puig d'Olena, escriu *La ciutat llunyana*, que no serà publicat fins el 1947, a Mèxic. T. S. Eliot, *The Family Reunion*. J. Carner emigra a Mèxic. Final de la guerra civil. Abolició de l'Estatut. II Guerra Mundial.
- 1940 Josep Carner, *Nabí* (versió castellana, publicada a Mèxic). Caiguda de París en poder de Hitler. El President Companys és ex-

cutat a Barcelona el 15
d'octubre.

1941

J. Carner, *Nabí*, en català, a Buenos Aires.

1942

Carles Riba, *Elegies de Bierville* (publicades a Buenos Aires). Mor Màrius Torres.

UN ESCRIPTOR DE CASA

JAUME REIXACH

Em plau –no ho puc negar– parlar de Joaquim Ruyra als QUADERNS DE PASTORAL. Cap altre lloc més adient que aquest per a homenatjar un home com ell, del qual s'ha dit, com indeslligable elogi, que fou mestre de la prosa catalana i escriptor profundament cristià.

Un escriptor cristià

Religiositat optimista i misticisme franciscà impregnen l'obra sencera de Ruyra. Ningú no ho discuteix. Ben al contrari, més aviat ha estat objecte d'apologies abrindades, com és ara el cas de Domènec Guansé, que en el seu llibre de retrats literaris (*Abans d'ara*) arriba a dir que, sobretot els darrers anys, el mestre «semblava un sant de retaule gòtic. I era segurament un sant.» I afegeix tot seguit: «Ah, sant Joaquim Ruyra!, has fet bé de posar als pòrtics dels teus llibres aquella angèlica i popular salutació: "Ave Maria Puríssima!" Car, per a endinsar-s'hi, cal fer-ho amb un cor molt net i una intenció molt pura. Aleshores, és com entrar en un paradís. I és que tu, sant Joaquim Ruyra, has treballat perquè els catalans, fins i tot aquells que segurament serem damnats un dia, passem unes hores al cel».

Ja es veu que Guansé no és gens parc en la lloança, la qual cosa no vol dir que la seva lloança sigui gratuïta. Un predicador d'ofici no ho hauria fet millor. Personalment, però –i sense desestimar l'esperit d'apologista que anima Guansé–, em decanto per la sagacitat analítica de Carles Riba, excel·lent coneixedor de Ruyra.

Carles Riba –abastament citat per Manuel de Montoliu al pròleg de l'Obra Completa– posa en relleu l'equilibri d'elements que conflueixen en la prosa de Ruyra. D'una banda, diu, l'element clàssic, més concretament homèric, i de l'altra, l'element romàntic cristià, tothora present. Ho expressa així: «Diríem que el nostre Ruyra sotmet els seus temes, homèricament inventats d'antuvi, a un procés de romanització, és a dir, de cristianització». I encara afegeix aquesta afirmació definitiva: «En el nostre Ruyra la idea cristiana és sang,

això és, esperit tant com atmosfera: no és una imposició damunt els seus ulls, sinó la mirada mateixa dels seus ulls». («Ecolis», pàgines 167, 168.)

Prosista

Qualsevolga de les narracions de Ruyra –*La mirada del pobret, Les coses benignes, El rem de trenta-quatre*– és vàlida per apreciar amb justesa les paraules de Carles Riba. En cap moment la idea cristiana no va constituir un límit a l'esperit creador del mestre, el qual solia dir als amics i contertulis que volia anar al cel amb els seus llibres. El fet mateix d'encapçalar-los amb la jaculatòria «Ave Maria Puríssima» és, malgrat el que avui puguem pensar-ne, quelcom més que una anècdota piadosa. Fou una opció conscient. Una declaració de principis que el mateix Ruyra va fer explícita en la primera edició de *Marines i boscatges* i que va voler mantenir –també explícitament– a la posterior reedició, batejada amb el títol *Pinya de rosa*. Heus ací les seves paraules:

«Amb aquesta salutació, tan corrent a la nostra terra i tan catòlica, he volgut, llegidors meus, donar-vos la bona rebuda a les portes del meu llibre. Així sabeu ja quina és la fe que professo, i espero que rebutjareu qualsevolga interpretació que contra aquesta fe poguéssiu donar als meus pensaments».

Quan l'autor confessa obertament les seves intencions, són sobreres –penso jo– ulteriors exegesis. El que cal és llegir-lo i gaudir. No hem d'oblidar –ens recorda Montoliu– que «Joaquim Ruyra s'ha guanyat la glòria principalment amb una sèrie no gaire extensa de narracions i impressions que ocupen un reduït nombre de pàgines. I en això rau precisament la grandesa i l'exemplaritat de la seva producció».

Ruyra ha estat reiteradament comparat amb Homer. La narració *El rem de trenta-quatre* ha estat vista pels crítics literaris com una odissea moderna i nostrada, una odissea blanca. Ara bé: si és veritat que Homer viu, respira i canta en els millors moments de gràcia de Joaquim Ruyra, no és menys veritat –tal com apunta Montoliu– que es tracta d'un Homer agenollat i en adoració. L'Homer que no ens hauriem d'estar de recomanar que tothom llegís.

Poeta

M'aturo en sec, bo i demanant perdó. El meu engrescament pel Ruyra prosista gairebé m'ha fet oblidar el Ruyra poeta, ai las! Per

paradoxal que sembli, l'indiscutit poeta de la prosa no era gaire amic d'escriure versos, tot i que en va escriure un bon feix. En va escriure un bon feix, però va publicar-ne pocs. En realitat només va publicar en vida tres llibres de poesia: *El país de pler*, *Fulles ventisses* i *La colla*.

Ell mateix reconeixia que no acabava de trobar-se a gust en el vers. Era conscient de la superioritat de la seva obra en prosa sobre la poètica: «La meua producció en vers –confessà en una entrevista publicada a «*Esplai*»– no m'inspira la mateixa confiança; no m'hi he sabut buidar tan plenament».

En canvi –home modest si n'hi ha–, quan algú li demanava que escrivís un poema per celebrar el que fos, no sabia negar-s'hi. És així com s'explica que, en el conjunt de la seva obra poètica –en gran part inèdita i dispersa– abundin les poesies d'àlbum, els ventalls, les felicitacions de primera comunió, de casament, de noces de plata i or, d'ordenacions sacerdotals... És a dir: les poesies de circumstàncies o de compromís, algunes, això no obstant, prou reeixides; mai, però, val a dir-ho, tan reeixides com la seva prosa, sempre admirable.

Bé: la cosa és com és i no cal donar-hi voltes –que diria Josep Pla. Ruyra, vés per on, és el revers de la medalla de mossèn Cinto. Si de mossèn Cinto s'ha dit que la preeminent qualitat de la seva poesia ha eclipsat als ulls del gran públic l'excel·lència de la seva prosa, de Joaquim Ruyra cal dir que ha estat al revés: la seva prosa, tan poètica, ha fet oblidar les seves poesies.

Per això, precisament, per reparar aquest oblit, hem volgut que el nostre homenatge, amb motiu del cinquantè aniversari de la mort del mestre, consistís a publicar una breu antologia de l'obra total de Ruyra, en prosa i en vers, per tal que el lector pugui jutjar per ell mateix.

La tria

Antologar la prosa de Ruyra sembla –a primera vista– una feina fàcil, però tot seguit hom s'adona que no ho és gens, de fàcil. Sembla fàcil perquè en totes i cadascuna de les seves narracions els fragments antologables són –d'antuvi– nombrosos. És només qüestió de posar-s'hi. Però –al mateix temps i per això mateix– és una feina ben galdosa. Amputar una prosa tan fluïda i tan rica resulta, vulgues que no, particularment dolorós. Tot seguit t'escomet el dubte: per què escullo aquest fragment i no aquell altre? Al capdavant, el criteri personal s'imposa com l'únic camí possible. I no hi ha dubte que el meu criteri personal en aquest cas s'inclina a favor dels fragments des-

criptius, potser perquè entenc que en les descripcions (sobretot si fan referència al mar) Ruyra és un escriptor extremament brillant. Espero que el lector comparteixi les meves preferències.

Pel que fa a la tria dels poemes, el criteri que m'ha guiat és el següent: he procurat que l'antologia, a més de fer gaudir, fos útil al lector habitual de QUADERNS. Vull dir que he triat amb preferència aquells poemes que, per la seva temàtica, tenen més afinitat amb el que entenem per ministeri pastoral o amb l'any litúrgic, cosa que no ha estat gens fàcil, no pas per defecte sinó per excés de material, atès que Ruyra era particularment sensible al fet religiós.

Els poemes espigolats pertanyen quasi tots a *Fulles ventisses* i a *La cobla*, els dos llibres més representatius –si convenim a considerar *El país del pler* un cas a part– de l'estil poètic de Ruyra, que es nodria principalment de «coses viscudes».

En els millors poemes hom hi reconeixerà fàcilment aquella frescor popular que caracteritza la poesia de mossèn Cinto –a qui Ruyra admirava de cor i a qui va conèixer quan estudiava a Barcelona.

En quasi tots els poemes, s'hi pot apreciar un notable treball de «llima i correcció». Ruyra discrepa de Maragall respecte a la teoria de «la paraula viva». Creia en la inspiració del moment, però era partidari de la correcció i amic incondicional dels diccionaris.

Finalment, cal dir que en l'obra poètica de Ruyra, hom hi retroba tant la vida exterior com la vida interior del poeta. Entre els poemes que tracten la vida exterior del poeta, alguns són francament excel·lents, amb tot d'imatges visuals que preludien Carner. També els hem antologat. He volgut, però, que fos el sonet *Fe* el poema que obrís el present recull, perquè considero que en aquest poema hi ha el millor Ruyra. Aquest poema desmenteix –ell tot sol– la fal·làcia de considerar Ruyra com un modest prosista en vers, tot i que no deixa de ser veritat que la millor poesia de Ruyra es troba en la seva prosa. Enllà d'aquesta paradoxa, Ruyra, tant en prosa com en vers, és sempre un escriptor profundament cristià. Un escriptor de casa.

FE

Crec que Jesús és Déu, el cor m'ho diu,
i enamorat segueixo sa doctrina;
no vull saber la causa ni el motiu
de res que hagi dictat sa veu divina;
vull creure refiat, cluca la nina,
el cor rendit, l'enteniment passiu.
Senyor, sóc un infant, aquí em teniu;
sols vostra mà de pare m'encamina.

Ja sé on em portareu; mes... vull anar-hi,
vull seguir la remor del vostre peu
amunt, amunt, fins al mateix Calvari.

Em plau morir en el llit pairal, la creu,
i mentre l'agonia m'aclapari,
pensaré amb goig que em ressuscitareu.

LA VEREMA

Llança l'Octubre una plàcida ullada
sobre els legats de l'Estiu resplendent.
Veu el raïm com enorme arracada
sota l'orella del pàmpol morent.

Enc que la vinya grogueja marcida,
mostra ses joies pomposes amb urc
tal com la dama de món revellida
fa a les ciutats i a les festes del burg.

Vénen, però, les gentils collidores,
curta la falda i el braç despullat,
àgils brandant ganivets i estisores.
L'urc de la vinya serà castigat.

Cauen feixucs els raïms en els coves,
flaire agradosa per l'aire escampant;
dins les semals s'encabeixen a roves;
carros, a tones, se'ls van emportant.

Resta la vinya movent els seus pàmpols,
trista palpant la novella buidor.
Sent ja passar la tardor amb els seus tràmpols,
sent ja l'horror de l'hivern venidor.

Mor verament. Quan Gener la visita
semblen sos ceps nues creus d'un fossar;
mes son raïm, tornat vi, s'esperita
i ànimes d'home s'en puja a avivar.

Oh vi xalest, amical i benèvol,
dóna'm la joia dels sols que has begut!
Sé que amb els àvids et tornes malèvol:
jo captaré parcament ta virtut.

LES CABRES

Les cabres que em serveixen la llet són nou companyes
de formes anguloses i pelussam burell,
porten jupes les testes que armen inútils banyes,
i els grans braguers les forcen a un caminar garrell.

Passen silencioses pel populós gavell
enyorant, tal vegada, la pau de les muntanyes,
i apar que res no miren les nines llurs, estranyes,
que semblen dins l'ull auri un trau de cascavell.

Vénen amb la vesprada i amb l'alba matinera,
i al davant de ma porta, que llur instint no oblida,
s'estacionen mudes, en pacient espera.

Cadascuna, en tocar-li, es presta a la munyida
i, després, s'agenolla i ajaça a una vorera
amb la pau d'haver omplerta l'alta llei de sa vida.

XÀFEC D'ESTIU

L'aire, ardent, enfebrat, tot buf atura,
cauen gotasses d'un pes mort de plom
i, crepitant i detonant, es romp,
esquerdada de llamps, la volta obscura.

De sobte, en xiscladissa el vent prorrump
i es desboca pels monts i la planura.
Després es desfà en aigua la natura;
cel i terra en van plens de gom a gom.

Al cap de poca estona un sol d'estiu
s'estén festós pel degotant fullatge
on gais pardals, eixint dels caus, s'atropen,

la gent surt als balcons, la vila riu
i, com enamorats del fresc aiguatge,
xics i xavals, xopollejant-hi, es xopen.

JESÚS

A la sagrada llum de l'Evangeli
se'ns presenta Jesús i ens deixa extàtics.
Sos posats són humils i majestàtics;
no hi ha virtut que en Ell no se'ns reveli;
per tots els nostres mals té mots simpàtics;
cerca que l'home el bé suprem anhelí
i, des del naixement fins al sepeli,
el miracle segueix sos peus erràtics.

Certament ens admira i aclapara
que, essent Déu, vulgui abatre's a la pols
i néixer, com nosaltres, d'una mare
i abellir-se a la mort, tan trist, tan dolç;
però menys comprensible fóra encara
que un home tan excels fos home sols.

L'ÀNGELUS

Sota les branques d'una pomera
ens asseguérem en un marjal.
Ma companyona, que bella que era!
Que bella que era, valga'm Déu val!

Ple de galvana, sobre la molsa
son cos de fada trobà coixí,
i sa mirada, fúlgida i dolça,
topà amb la meva... i es va esllanguir.

Jo vaig somriure... i ella somreia.
Com resplendien ses blanques dents!
Esbalandrada, després, s'ajeia
amb descurosos decaïments.

Vaig veure a l'herba blancors de lliri...
Era un braç d'ella mig despullat,
flor somniada del meu deliri,
del meu deliri d'enamorat.

Fora la fronda que ens ombrejava
l'aire bullia, tèrbol de sol,
i ens duia flaires de selva brava
i ardors febroses de juliol.

Que eren desertes totes les feixes!
Que arbrada i muda, la immensa vall!
Sols al silenci, lluny, feia queixes,
sanglotant, l'aigua d'un xaragall.

Sols! I el dimoni de la luxúria
ens infonia pèrfidament
aspres angoixes, tûrpida incúria,
i embriagueses, i encegament.

Però, de sobte, per la solana,
trèmul, va estendre's un so argentí,
clam d'una ermita, veu de campana
que recordava quelcom diví;

i febles ecos el repetien
en els congostos i en els serrats,
ça i lla, com àngels que es deixondien
a corejar-lo bo i ensonyats.

Ma companyona s'alçà alarmada.
-Ve gent -vaig dir-li-. -Gent? -ella féu-.
Tota la selva n'està poblada;
però són àngels, àngels de Déu.

Sents la campana? L'àngelus sona.
La terra resa del seu ressò.
Tot amb un càntic del Cel consona.
Preguem. Posem-nos també al seu to.-

Va dir. I una aura de poesia
va sublimar-la pura i vibrant.
¡Que humils resàrem aquell migdia,
Verge Maria, l'àngelus sant!

CÀNTIC DE PENTECOSTÈS

Cantem la santa llum
i l'alba beneïda
d'aquell esplèndid jorn,
que el cristià no oblida,
quan va baixar del cel
l'ignífer Esperit,
omplint de resplendors
el si de nostra nit.

Cantem amb tal fervor
i amb una veu tan clara
que baixi al nostre crit
el Sant Esperit encara.
Veni, consolador,
de Vós estem sedents;
deu brasa a nostres pits,
deu llum a nostres ments.

EL CALVARI

Mireu bullir pertot arreu
el poble sanguinari.
Jesús, a coll portant la creu,
puja el penós Calvari.

Retut, nafrat, sota el feix gros
d'aquella creu pesanta
el martri dolç inclina el cos
i quasi no s'aguanta.

Empès i endut, és arribat
al cim de la muntanya.
Que sol! Que trist! Que abandonat!
La creu!... Cap més companya!...

I cops i cops i claus i claus
els membres sants s'esqueixen!
I Ell sols clama amb mots suaus,
pregant pels que el fereixen.

LA PIPA

Entrellucant ma vella pipa
plena de ric tabac daurat,
mentres amb aire plàcid fumo,
faig pensaments dolços i amargs,
car ella em diu, jocosa o greu,
que el meu destí s'assembla al seu.

D'argila humil fou ella feta
i Déu d'argila féu mon cos;
ella es consum i va apagant-se,
cremo també i m'acabo jo,
i un xic de cendra serà fi
tant de la pipa com de mi.

Mes, de la pipa ben encesa
un fumerol en surt lleuger,
un nuvolet d'aroma dolça,
que, com encens, se'n puja al cel.
L'ànima meva prest aixís
ha d'enlairar-se al Paradís.

VENT FRESQUET DE TRAMUNTANA

Benvingut,
si duus salut,
vent fresquet de tramuntana,
si fas bons
els nostres sons
i ens remous delit i gana.

Amb udols
saltant pujols,
et desboques per la plana,

i no sents,
com altres vents,
mai fatiga ni galvana.

En passar
pel campanar
vogues, vogues la campana,

perquè et plau
l'adéu-siau
de sa dolça veu galana.

Benvingut,
si duus salut,
vent fresquet de tramuntana.

* * *

Arruixat
i enjogassat,
ets el rei dels barraboles.

Cap vent mou
tant d'enrenou,
tants garbuixos i taboles.

Tires vells
a capgirells
i llurs capes caragoles,

i al jovent
alces, rient,
els faldons i camisoles.

Si en l'ombrós
bosc paorós
esgaripes i et desoles,

pels carrers,
camps i vergers,
que rumbós i alegre voles!

Arruixat
i enjogassat,
ets el rei dels barraboles.

* * *

Benvingut
si duus salut,
vent fresquet de tramuntana.

Amb ton viu
alè geliu
fes la nostra vida sana.

Llança udols,
salta pujols
i desboca't per la plana,

i els sembrats
deixa escombrats
de cadell i voliana.

En passar
pel campanar
si voguessis la campana
fes senyal
de festa anyal
i no toc d'obrir fossana.

Benvingut,
si duus salut,
vent fresquet de tramuntana.

DORM, MENUT

Dorm, menut;
resta mut,
que és ja nit entrada
i en la pau
del cel blau
regna l'estelada.
*Tot cantant, cantant non-non,
va venint al nin la son.*

«Xit, xit, xit...
que és de nit»,
fan les aus nocturnes.
«Xut, xut, xut...
Quietud»,
fan en llurs cofurnes.
*Tot cantant, cantant non-non,
va venint al nin la son.*

Cada estel,
vas del cel,
son i llum declina.
Res no s'ou,
però plou
son-soneta fina.
*Tot cantant, cantant non-non,
va venint al nin la son.*

Davalleu
a ma veu,
somniais auris, cèlics,
que l'infant
va aclucant
ja sos ulls angèlics.
*Tot cantant, cantant non-non,
va venint al nin la son.*

ORACIO A JESÚS INFANT

Oh Jesuset de Nadal,
tendre infantó de Betlem,
a tots els que us adorem
deslliureu-nos de tot mal.
Mostreu-nos el camí ral
que a la llum eterna guia,
i, perquè no errem sa via
dins l'aire mundà, boirós,
acomboieu-nos amb Vós,
entre Josep i Maria.

L'IDIL·LI D'EN TEMME

(fragment)

La cala de Sa Forcanera, situada no gaire lluny de Blanes, és una de les més feréstegues i ombrivoles de la costa; però és també una de les més quietes, més fresques i més plàcides que poden trobar-se. Com que la cenneixen per la banda de terra uns cingles alts i espadats pels quals és perillosa la davallada, quasi no la visita mai ningú, com no sigui anant-hi en bot per la mar: així és que sol romandre solitària dies i dies, i no sembla sinó que, lliures de tot contacte pertorbador, s'afinen més i més la frescor i dolcesa de ses ombres i la puressa cristal·lina de ses aigües, en el bon temps de l'estiu. En penetrar-hi, un hom sent com si trenqués quelcom de virginal i fes estremir cert misteri.

Allí pescava en Temme, una tarda, pocs dies després de la borrascosa escena nocturna amb la seva mare.

Sospitant que dintre les obscures xombes submarines de Sa Forcanera havien d'amagar-s'hi grossos déntols i congres, havia decidit de parar-hi una canya llarga amb un guarniment també llarg i carregat de plom a faisó d'una llença. Quina alegria causaria a «sa santa dona» si pogués portar-li un peixàs d'un parell de carnisseres!

Amb aquesta il·lusió havia davallat per la cinglera, arrapant-se a les crètules i tavelles de la penya, després d'haver tirat daltabaix de la timba els seus estris entollats amb el gec i d'haver-se penjat a l'esquena l'olla del grumeig, lligada al coll per les anses amb una cordella; i un cop assolida la pedregosa platja, havia saltat de roca en roca fins a situar-se en

una de grossa i assaplanada que es forejava cap a la boca de la cala.

Hi era des de les primeres hores de la tarda. Tenia calada la canya llarga, estrebada al seu costat amb tres pedrasses sobre el saplà on estava assegut, i tot vigilant-la a cua d'ull de tant en tant, pescava a mà amb canya curta, que pel seu guarniment d'hams petits, era un enginy més apropiat per als peixos poc corpulents que més abundaven en aquell recó de la costa. N'havia alçats ja molts: serrans, tords, jodrioles, escòpores, vaques serranes... Formaven ja sobre la roca un munt de joiells vivents, que panteixaven i es retorcién amb un lleu sorollet metàl·lic, projectant a l'entorn, com espurnes de foc, les escates d'or que se'ls rompién amb la contorsió i el fregadís.

Els braços li dolien i va prendre's un petit repòs: una estoneta de respir i de contemplació. S'hi estava bé en aquell paratge. I quina solitud...! quina calma...! Ningú enlloc... ni cap altre soroll que el d'un dolç rebotzegament d'aigües, que ara sona part d'ací, ara part d'allà, vingut del fons de balmes i cavernes inconegudes. I quina fresca! L'ombra era allí més profunda que la de cap pou. Les rosors del sol s'albiraven només al lluny, molt enlaire, cap al cim dels alterosos penyals. Donava bo, de respirar a boca plena. L'aire era saborós i tenia unes flaires especials i agradables: bravada de les borles i serrells xopejants que les algues i els líquens de les roques arrossegaven sobre el mar; ràncies fortors de voluptuositat que transpiraven de les grans penyes nues, amoixades per les ones; perfums que, decantada sobre l'abisme, exhalava la capçada balsàmica d'algun pi venturer; aroma que difonien unes mates de llor crescudes en una

esquerda enrubinada; olors que, totes plegades, en formaven una que en Temme no hauria sabut destriar ni definir, però que li era plaent i el reconfortava. I va somriure amb un goig puríssim, i va beneir el seu ofici de pescador; perquè quin altre proporcionava uns obradors tan esplèndids i ben olents?

L'aigua era tan clara, que, allí on era poc profunda, quasi es podia dubtar de la seva existència. Els grossos còdols, que constituïen el fons marí de la part més engolfada de la cala, s'atalaiaven tan netament com si estiguessin a l'aire lliure; i àdhuc, a l'aire lliure, no s'haurien presentat tan lluent i vivament acolorits. Una ondulació, com d'una flama verda i diàfana que hi passés per damunt, els comunicava de tant en tant una tremolor vagarosa; i en això es coneixia que estaven submergits. N'hi havia de verdellosos, de groguencs, de blavissos, de rosats... Quasi tots eren de formes arrodonides. Alguns semblaven gatluts i criaven unes cabelleres finíssimes, d'un verd tendre, quasi lluminós. Vora la roca on seia en Temme, n'esquenejava un, d'una aparença tan mòrbida i d'una color rosada tan suau, que semblava part del cos d'alguna nimfa mal amagada sota una tofa d'herbes. Enllà, destacant sobre l'obscuritat d'una xomba, se n'alçava un de blavís i crestellut que argentava com un elm. I entre els uns i els altres creixien plantes marines; i per damunt, com núvols d'insectes, hi planaven esbarts de peixets multicolors.

Aquesta part clara del paisatge submari, era la que menys atreia l'atenció d'en Temme. Ell escrutava les aigües profundes de la part més forana de la cala; però, allí, la conca sòlida desapareixia com esfondrada, i

sols confusament s'obiraven les summitats d'alguns penyals sorgint de la fosca, on s'esvaïen llurs bases. Oi més, allí la mar semblava espesseir-se, i això i el miralleig de la superfície destorbaven la visió penetrant. Un ull inexpert no se n'hauria endut més que pampallugues; perquè, a malgrat de la calma, sobre la superfície del mar, plana i oliosa, d'un to de molsa seca, hi belluguejava sense repòs un emmallat de cercles tortuosos de color d'ambre, i tot sovint hi passaven, a ratxades, unes llenques d'un blau fosc i entredaurat com el llom de certs peixos. Però en Temme no es deixava distreure per aquesta pertorbadora fantasmagoria de la llum: enfonçava inflexiblement la seva mirada com una fulla d'acer, i llambregava totes les coses visibles. Sotjava les profunditats cap on queia el guarniment de la seva canya llarga, i anava descobrint-hi un paisatge de somni: quelcom, amb prou feines perceptible, que flotava en la fosca: cimals de muntanyes, cingles, carenes... I va veure eixir d'un escanyall, i desfilat entre boirosos arbredes, una mena de tren nocturn: dos fanals vermells, roents, que corrien ràpidament, seguits d'una ombra llarga i ondulant... Un congre?

EL REM DE TRENTA- QUATRE (fragment)

Com roncava, la mar! I quin cruixir, la barca! quin balandreig, quin desllorigament de totes les co-

ses! Sens dubte la revoltura augmentava. A cada davallada semblava que ens anàvem a enfonsar per a sempre més. Baixàvem, baixàvem... Per entre el treu i les bordes no es veia més que el negre-verd de l'ona jaspiat de vetes blanques. I avall! El ventrell s'encongia amb una sensació de buidor, com sol succeir quan en un somni pesat ens figurem caure daltabaix d'una timba.

Tal volta un cop de mar descarregava sobre coberta, i la barca s'aclofava amb l'excés de pes i es decantava perillosament sota la riada, que s'agombolava a la banda, tot vora vora de l'una o de l'altra de les orles; i se sentia el borboleig dels escorredors, el colpejar dels bossells en els arbres, l'escatainet d'alguna xarnera que s'obria o plegava, la cantadissa grinyolenca de les cadenes del batiol remogudes per l'onatge: un cor indescriptible de sorolls gemegosos. Per fi passava una extremitud de revifament de llarg a llarg de la nau, i la nau s'alçava com un pit al qual torna el respir perdut, i... amunt, amunt... El ventarràs ens arplegava, arborant-nos amb nova força: es diria que l'ascensió anés a convertir-se en un vol; i reeixíem arruixats, lleugers, bota tant per damunt de les encrestades aigües. Aleshores veia la grisor del cel ratllada per la pluja, i llambregava algun detall mig confús de la costa.

LES COSES BENIGNES

(fragments)

A set hores del matí, dintre un núvol de polseguera, arribà a Malgrat la diligència de Barcelona, i en

davallaren el pare Armengol de Jundà, Provincial de l'orde dels Caputxins, i fra Benetic, el lleguet que l'acompanyava. Tots dos tenien la color trencada i els ulls embofegats a causa d'una mala nit, mig dormida a becaines, mig vetllada entre crits, balandreigs i trontolls de tota mena. Sigui per Déu. Varen espolsar-se la cara submergint-la i rebejant-la en l'aigua continuament renovada d'una pica pública que solia servir per abeurar bèsties, se l'eixugaren amb llurs grans mocadors de butxaca i, ja refets, per aquesta neteja, agafaren a peu el camí a través d'una verda planura.

Si el pare Armengol hagués anunciat la seva arribada als caputxins de Blanes, segurament una tartana hauria vingut a rebre'l, però volia caure entre ells com una bomba per descobrir el veritable tarannà de llur convent, que li era encara inconegut i del qual li havien fet descripcions que l'havien alarmat un bon xic. Ultimament, un senyor entusiasta, amb la més gran innocència, això sí, li havia pintat amb colors tan falagueres les delícies d'aquell lloc i d'aquell clima! Alerta, doncs! Un tal benestar, ¿no era perill per una comunitat de penitents? Oh, la mol·licie! La mol·licie! Això per una part, i, per altra, el veïnatge amb un poble de caràcter grec, de vida alegre i llicenciosa, més gentil que cristià, heu-vos aquí grans perills. El poble fa el sacerdot, i el sacerdot el poble. Calia tot seguit visitar aquella casa tan ponderada i corregir amb mà ferma els vicis que haguessin pogut introduir-s'hi.

Per això hi anava secretament, a peu, acompanyat de fra Benetic, que, fill d'aquella comarca, en coneixia tots els camins. I, hata, hata, el venerable Provincial de barba blanca, i

l'humil lleuet, quasi mec i d'ulls blaus, trespaven costat per costat delitosament.

Al cap de poc hagueren de passar la Tordera, amb aigua fins a mitja cama. Bah! Sigui per Déu. Després d'unes fregues de sorra assolellada, ben eixuts i ben calçats, no havien pas patit cap mal; àdhuc es trobaven més entonats i alleugerits; i, quasi sense reposar, s'embrancharen per uns caminois deserts, entre pins, tot resant una part de rosari per no perdre el temps. Feia bo de transitar per aquelles pinedes que aleshores florien al dolç alè de maig. I quina pau! Quina frescor! Els semblava que passejaven per un claustre solitari. El passeig se'ls féu curt. Acabada la lletania, se'ls esvai de cop i volta l'ambient d'ombres i besllums verdesos que fins aleshores els havia banyat i es trobaren a camí descobert, a la vora del mar, sobtats per la visió esplendorosa d'un país ros i blau, d'amplíssims horitzons.

— Hola! —féu el pare Provincial—. És Blanes aquella vila que surt al darrera d'aquest sorral, entremig d'aquells dos penyals arramats d'heura i arbrissam?

— Sí, Blanes —respongué fra Benet.

— Hi som, doncs, quasi a tocar. I el convent?

— Una bona mica més lluny. Mireu cap allà. És el casal que s'obira al damunt d'aquella coma rocosa que se n'entra mar endins.

— Bo, bo! —féu el pare Armengol—. Anem-hi de dret.

Però restà palplantat de cara al mar, amb embadaliment. Mai no havia vist unes aigües d'un blau tan pur, tan intens i lluminós. Sentia que aquella mar exhalava blavors en esfluvi subtil, tal com una flor exhala

flaires; i àdhuc li semblava que aquelles blavors produïen les de l'aire i del cel, perquè la imaginació atribuïa a les més vigoroses i vibrants la causa de les més febles. Ell sabia que, en realitat, la cosa anava al revés, i aquella estranya, irresistible il·lusió el sorprenia.

Al pare Armengol, home d'oració i estudi, dolç i àdhuc apocat de caràcter, més idealista que coneixedor de la realitat i més inclinat a l'obediència que al governament, no deixava de repugnar-li aquella enquesta; però precisament perquè li era una mortificació, es creia més obligat a no defugir-la ni demorar-la, i les violències que exercia contra les febleses del propi cor, a manera de les xurriacades sobre una bèstia endormiscada, es traduïen per precipitacions i estridències.

— No res de fluixetat —deia entre si mateix, excitant-se—. No res de contemplacions. Administro interessos de l'Altíssim. Per obligació de consciència he d'ésser actiu, vigilant i rigorós: un policia i un jutge tot d'una peça. —I, creient preparar-se per al seu antipàtic ofici, fantasiejava de la manera següent—: Aquests moments impensats són propicis a l'observador. Tal vegada l'estat de neteja del convent a hores d'ara; tal vegada els accessoris d'una cel·la: una ampolla de licor, una petaca de tabac, un llibre poc recomanable...; tal vegada un frare sorprès fent matinada; tal vegada... què sé jo... un indici qualsevol, pot orientar-me per a descobrir vicis que reclamïn una santa esmena —i afegia, mig esperonant-se, mig apai-vagant certs escrúpols que el turmentaven—: no perdem temps. L'ocasió

és voladora. Ja veig que dono una mala estona al pare Guardià, però jo també la passo. Sigui per Déu. Si més no, la meua fulminant visita tindrà la virtut d'advertir que cal sempre estar alerta, amb un pastor que compareix quan menys les ovelles s'ho recelen.

En el primer pis, altra vegada aquella immaculada blancor de parets, aquella netedat de paviments, aquella elegant pobresa franciscana. El refectori era espaiós. Comunicava amb la cuina per una trapa i un ascensor mogut a mà. Les cel·les donaven a un llarg passadís d'ombra clara i, en obrir-les, saltava als ulls l'enlluernament del sol que tot el mati les banyava amb el seu fluid d'or impalpable i cristal·lí. Miraven cap a llevant, cap a la costa brava. Cada una tenia la seva finestra, el seu lletet, una taula, un parell de cadires de balca, un Sant Crist de paret, un penjador i un prestatge amb una dotzena de llibres. Eren tan petites, que no hi cabia res més. Els frares havien de rentar-se en unes piques de pedra que hi havia al fons del corredor.

El visitant no va trobar-hi sinó senyals edificants: ací, uns cilicis que indicaven hàbituds de penitència; allà un Sant Crist de paret amorosament engalanat amb violes boscanes o amb brots de xuclamel o romani. Flaires de bon cristià! Però... anem veient. I aquella escala? On menava? El Guardià sacsejà les espatlles i brandà el cap, amb aire de carregar-se de paciència. «Pugeu, si us plau.»

Menava a un segon pis, en tot semblant al primer, però ja sota teulada.

En arribar a dalt, el pare Armen-gol féu un surt i s'aturà. D'una de les cel·les tancades, allà a l'extrem del passadís, eixia una bonior estranya, sordament baladrera, com un llunyà dringar de cascavellades.

— Què és aquest soroll?

— No res. Allà hi ha la cel·la del pare Sadurni de Croilles, un gran amic dels ocells.

— Com? Són ocells els que mouen aquest xivarri? —féu el Provincial.

I no esperà resposta. Va precipitar-se a grans passos cap a la sorollosa cel·la, va trucar i, així que sentí l'«ave» del que l'ocupava, girà el bal-delló i entrà, deixant al defora el pare Guardià, que encara era un bon tros enrera. En voleu, d'ocells! N'hi havia per tots els tocoms que podien servir-los de reposador; n'hi havia d'aflerats pels llistons; n'hi havia d'apomellats als caps cimers de tots els barrots verticals; i n'hi havia (cas inaudit!) d'aflo-tonats, formant mol-sudes xarretes, sobre les espatlles d'un frare que, assegut vora una taula, en contemplava uns quants més que s'hi passejaven pel damunt, i saltironant, anaven a enfilar-se-li als dits. Refilaven, xarnegaven o xerrotejaven allora, cadascun pel seu vent; i eixordaven l'aire.

Alarmats, però, pel soroll de la porta, emmudiren de sobte, i, com fulles cadents que el vent s'enduu en una mateixa direcció, s'anaren assolant a redós del frare assegut, mentre el Provincial s'exclamava i esvalotava dient:

— On s'és vist això! Què tants d'ocells! Així abuseu de la condescendència dels vostres superiors? Som dins la cel·la d'un ministre de Déu o dins una gàbia? I què sou vós mateix: un frare de Sant Francesc o un ocellaire?

— *Perdó, perdó!* —borbollejà l'increpat, llevant-se dempeus i fent una gran reverència— *Sí, sí... Certament! Té raó la vostra paternitat. Oh!... Oh!* —i, obrint la finestra de bat a bat, cridà dolçament, amb veu angouiosa: *Marxeu, petits, marxeu!*

L'ocellada s'alçà compacta com un torb, embocà la finestra, aombrant-la un moment, i s'allunyà per l'airecel. Tot seguit, l'atracallat frare va llançar-se als peus del seu reptador i, després de besar-li la mà, va dir-li, amb la humanitat d'un infant:

— *Perdoneu-me, pare!* No us disgustaré més. Jo no creia disgustar ningú. *Perdoneu-me!*

— *Està bé!... Però jo... no demanava tant* —féu el pare Armengol desarmat per aquella submissió tan incondicional i compungida—. *Ja comprendreu, fill meu, que no puc tolerar els abusos. L'ús... és altra cosa. No, jo no exigia que aviéssiu tots els vostres ocells. Us haveu precipitat. Podieu haver-ne retingut uns quants: tres... quatre... mitja dotzena, els més bonics, els més ensinistrats. No hi hauria tingut res a dir. M'heu afligit amb la vostra precipitació. Quina llàstima! Quin greu que em sap!*

— *Ah! No n'estigieu apesarat, bonadós pare. Volent-ho vós, ells tornaran, i triareu els que més us agradin. És la cosa més fàcil d'aquest món. Veureu: aparteu-vos, si us plau, allà, al fons, al costat del meu llit, per no espantar-los.*

Aleshores el Provincial s'adonà que el llit d'aquell frare consistia en una post estesa sobre socons, amb un buscall per coixí. El cor li féu un salt. Va arrambar-se a la paret i esguardà. El seu circumstancial company, dret al davant de la finestra, apel·lava els moixons: —*Petits, petits!... Veniu, ve-*

niu!...— Seria un orat? Es figurava de bona fe que, un cop lliberts, amb sols cridar-los tornarien? Si no es refiava d'altres enginyos... I no, semblava que no. El crit anava sonant repetidament. —Petits, petits!... Veniu, veniu, veniu!...

De sobte una ombra eclipsà la sol·lçada. Eren els moixons. Havien comparegut i passaven a voladúria per davant de la finestra. Al principi, recelosos, temorencs, no gosant entrar, romangueren una estona revolant a curta distància; però atrets per l'insistent reclam del frare, se li atansaren fent l'aleta com un esbart de papallones entorn d'un ram, i acabaren per abatre's al llarg dels seus braços estesos, convertint-los-hi en branques florides. Aleshores ell va girar-se a poc a poc, carregat amb tot aquell bé de Déu de gemmes vives.

Era un home ossut i magre, tan colrat que, en la seva cara, de color de tabac, clarejaven amb gran contrast els ulls, blavissos, i els cabells, pestanyes i barba, d'un ros pàl·lid. El sol que, en aquells moments el feria per darrera, li ablamava a l'encontorn les rossors de la testa, voltant-la-hi d'una gloriola. El pare Provincial cregué tenir al davant seu el patriarca Sant Francesc o una vivent imatge seva.

— *Oh! Oh!* —exclamà amb admiratiu entusiasme—. *Ja que aquesta esplèndida companyia us ve del cel i al cel se'n torna al manament vostre, no seré pas jo qui us en privarà. Acobleu tants d'ocells com vulgueu. No hi poso cap límit —I, amb els ulls enaiguats de llàgrimes, tot caminant de reculons cap a la porta i fent una reverència, afegí—: Tingueu-me present en les vostres oracions. Sóc el pare Armengol de Juneda, servidor vostre: un Provincial en santa visita.*

Mar a ponent, mar a llevant, mar a migjorn, el promontori del Convent feia l'efecte d'un vaixell enorme, enclavat a terra per la popa. Quin aïllament! Quina dolça soledat! Les aigües eren tan serenes que la naturalesa del fons mari s'hi transparentava amb febles coloracions. Aquelles ombroses clapes moradenques, aquelles grogors i aquelles verdositats indicaven, respectivament, escamots de roques, arenys i herbatges submarins. A poca distància de terra va passar una barca, i semblava suspesa en una cristal·lina superfície sense gruix, per la qual s'estenien llengotejant, els seus reflectiments lumínics, mentre que la seva ombra corria lluny d'ella pel profund sòl mari, tal com, des d'una muntanya, veiem córrer per la planura la d'un núvol errant. Cap a l'horitzó la vista es perdia en fluïdeses ideals. A cerç el paisatge estava velat per un fruïterar en flor, d'on venien olors i cantúria d'ocells, sens dubte d'aquells mateixos ocells amiguets del sant frare i coparticipants de la seva cel·la. El pare Armengol sentia una dolçor i una tendresa mai experimentades. Va alçar els ulls al Cel i, amb un impuls d'agraïment, va beneir la bondat de Déu. Després, va repensar-se, amb un surt. Què! ¿No calia malfiar-se de la influència enervant de les coses benignes? ¿No inclinaven a la peresa i a la mol·licie? ¿No eren una voluptuositat que un veritable penitent havia de témer i defugir?

Tant va preocupar-se amb aquests pensaments, que no s'adonà del pare Sadurní fins que la remor dels seus passos li n'advertí la presència. Llavors va alçar-se, i després d'haver-lo saludat amb una reverència, li va dir:

— Us estava esperant, sant home de Déu. Alegreu-vos! El Cel us afavoreix

d'una manera visible. Acabem de rebre notícies de Tossa. La visió que heu tingut s'ajusta exactament a la veritat.

— Ah! N'estava segur. Pobre pare Arnall! — exclamà el pare Sadurní alçant els ulls al Cel; i afegí tornant vermell: — Us erreu molt i molt si, amb motiu d'això, m'atribuiu algun mèrit. Aquesta mena de revelacions són una gràcia que Nostre Senyor atorga, no a glòria de qui les rep, sinó a benefici dels morents o dels difunts. S'ha servit de mi com es podia haver servit... de qui us diré jo?... tal vegada del pescador més renegaire d'aquesta costa.

— Heu-vos aquí una hipòtesi que no em sembla pas gaire verosimil — observà el Provincial.

— No? — féu l'altre, una mica desconcertat—. Mireu; puc citar-vos un cas que la corrobora.

— Un altre cas per l'estil?

— Sí; fa molts anys una dona de mala fama va ésser assabentada, pel mateix estil, de la mort d'un dels seus fills, resident a Màlaga. Va venir, angoixada i plorosa, a explicar-m'ho; i jo, creient que es tractava d'una falòrnia, vaig procurar esvaïr-li'n l'aprensió, però no en vaig acabar res. Es va desentendre dels meus consells i no tingué repòs fins que hagué fet celebrar una missa de difunts a bé d'aquell fill absent que ella creia tan convençudament mort com si l'hagués vist expirar en els seus braços. Al cap de més d'una setmana, una carta, que em donà a llegir, confirmava aquella trista notícia i comprovava, dia per dia i hora per hora, la coincidència entre el temps de la defunció i el de l'avis misteriós. Doncs, bé: no puc creure que aquella dona estigués en gràcia de Déu. Feia anys que no rebia els sants sagra-

ments i era públic que vivia amistançada.

Aquella mateixa nit, havent-se el pare Armengol desvetllat, després d'un son d'algunes hores, s'incorporà al llit, encengué un ciri servint-se d'una pedra foguera i un lluet, i va posar-se a resar. Al cap d'un estoneta va sentir trepig al passadís i, després, un soroll de ferralla, un grinyolar de golfos que va indicar-li que algú havia obert la porta del convent. Sospitant qui podia ésser el noctàmbul, es tirà daltabaix del llit, es vestí els hàbits amb quatre esgarrapades, i a peu descalç, per no haver volgut perdre temps a cordar-se les sandàlies, eixí al defora.

Tot seguit va descobrir un frare que s'allunyava a bon pas. No feia lluna ni havia trencat encara l'alba; però, amb la celistia de la nit serena, el va conèixer perfectament per la figura i els aires: era, com s'havia figurat, el pare Sadurní. On anava aquell sant home? Quina devoció especial el foragitava del llit? Tot just s'hagué fet aquestes preguntes, el veié enfonsar-se i desaparèixer a poc a poc a l'extrem del promontori del convent, en un lloc on, si mal no recordava, hi havia un penya-segat.

Aleshores va internar-se per un bosquet d'alzinois i esbarzers des del qual es dominava una bella part de la cinglera. Els seus ulls no trigaren a distingir l'objecte del seu interès. El pare Sadurní baixava rostos avall, ara per tortuosos caminals oberts per les aigües, ara per espantosos penya-segats, arrapant-se a les crètues i resalts de la roca. Arribat a una mena de terraplè que planejava a mig aire del cingle, va agenollar-se devota-

ment davant d'una creu plantada en la penya, entre unes matès de ginesta i un pi retort. Ah!, el nou Leandre evangèlic s'agradava d'acudir, de nit i amb perill de la vida, a místiques cites d'amor amb el bon Jesús. Com devia esperar-l'hi l'Amat! Allà, en secreta nocturnitat, quina comunicació més ardorosa devia establir-se entre llurs cors!

Al cap d'una estona d'oració, el pare Sadurní tornà a posar-se en marxa per un invisible viarany que corria a mig aire de la cinglera com un relleix format al mig d'una altíssima murada. De tant en tant es deixava caure de genolls. Sens dubte feia el «Via Crucis». Ací i allà blanquejaven algunes creus, pintades en el roquissar. El bo d'home, ardent de caritat, havia volgut consagrar amorosament al bon Jesús cada una de les penyes del promontori conventual. Adés el pare Armengol el perdia de vista, adés el llambregava com una taca negra sobre la diafanitat del cel nocturn.

Quan ja apuntava l'alba el veié davallar a una cala profunda, oberta entre altes penyateres, en la qual la quieta mar blavejava amb una feble llum interior, semblant a la que neix de l'ull animat de l'home, i, en els paratges més obscurs, alçava guspires fosfòriques que aclarien per un moment alguna d'aquelles abruptes raconades. El pare Sadurní va submergir una mà dins aquelles aigües estranyament lluminoses i, amb els dits molts, regalimants, va senyar-se. Tot seguit, prenent un corriol que vorejava un torrent, va pujar a un bosquet d'acàcies bordes, pomposament arramades i florides. Allà romangué extàtic una bella estona i, després, prosternant-se, besà la terra i, de genollons, anà passant d'una acàcia a

l'altra, abraçant-les fervorosament i besant-les soca per soca.

No va passar ni tan sols per la ment del pare Armengol que aquelles pràctiques poguessin tenir res d'idolàtriques. Comprengué que, a través de la mar, de la terra i de les plantes, el sant home adorava el Déu únic. Però, quina visió, quin respecte, l'induïa a tal fer? ¿Qui sap si el mateix Jesucrist se li hauria presentat alguna vegada en aquells paratges, caminant sobre la mar, desapareixent enmig de la fronda de les acàcies? ¿Com no adorar-ne sempre més les petges?

L'estel de l'alba fulgurava inquietament, ja velat per la bromosa i rosada llum de l'aurora. El sol, encara invisible, daurava la cresta de la calitja marina i encenia una flameta a la punta superior d'algunes velas que negrejaven en l'horitzó. Per tot el paisatge passava una tremolor de llum càlida. Ací i allà s'alçaven unes veuetes gentils, infantívols, d'una expressió d'innocència paradisiaca: els curts i admiratius reflets de les aloses que s'anaven despertant per les feixes. I en els marges boscosos sanglotaven amb riure ofegat ocults xaragalls; i de la mar, sembrada d'esculls, venien sons frescals de xapoteig i xarrups deliciosos. Tota la naturalesa somreia. I, en aquella hora matinal, les acàcies exhalaven una olor cèlica i, xopes de rosada, semblaven plorar de tendresa amb el goig del nou dia.

Sonà una campana, senyalant la primera missa, i el pare Sadurní, que era qui solia dir-la, besà un cop més la terra i s'encaminà de pressa cap al convent.

Aleshores el pare Armengol, ple de respecte i de sentiments d'adoració, va anar-se atansant als paratges que

aquell sant frare acabava d'abandonar. I, de cop i volta, va tenir una visió beatífica de la naturalesa: aquella que n'han copsada els grans poetes primitius de totes les religions. Les coses s'ompliren d'ànima als seus ulls. Heu-vos aquí el Déu viu d'Abraham i de Jacob, panteixant dolçament sota la mar, rient al dedins de les aures... Sota les formes sensibles sentia la tensió del pensament creador com endevinem sota una lleu vestimenta la musculatura de l'atleta. La naturalesa era, doncs, una simfonia on el Verb riu, canta, plora, beneeix o, tal vegada, bramula, malleint amb sublimitat esfereidora. Oh, amable en la seva placidesa! Oh, temible en les seves íres! Oh, adorable sempre! Allò, aquella intuïció de la congruència de les formes amb les finalitats i els pensaments divins, era la font de la veritable bellesa natural. ¿Què tenia que veure aquesta alta bellesa, nascuda de coneixement, amb la boniquesa vulgar que es funda en una major o menor complaença dels sentits? Oh, bellesa pura, adorable en totes les seves manifestacions! Déu meu: qui es malfiarà d'aquestes coses benignes, ni qui temerà cap turpitud, si sap llambregar-hi al dedins el vostre somris purificador? Oh, Déu meu i totes les coses! Com us veig, com us sento en aquest somni de primavera! Déu meu i totes les coses!

Va caure de genolls i, com el pare Sadurní, va besar la terra i anà d'una acàcia a l'altra, abraçant-les i besant-les soca per soca. I, amb gran transport, exclamava: —Oh, germanes meves, dolces acàcies que heu viscut en la ment del Pare i n'heu eixit banyades del seu pensament, amb quina pompa us ha vestit, amb quines flaires us ha perfumat! Permeteu que adori en vosaltres els senyals de

la seva excelsa complaença; permeteu que el regreç barrejant les meves llàgrimes d'agraïment amb els vostres plors de rosada.

Es girava d'ací d'allà, prorrompent en apòstrofs entusiàstics. —Oh mar, oh terra, plantes i ocellets, germans meus innocents, com sento ara la vostra germanor i comprenc la simpatia i la dolcesa amb què he de tractar-vos!

Va collir una pedreta vestida de molsa, va besar-la fervorosament i, guardant-se-la al pit, exclamà: —Germaneta meva, joiell diminut que el Suprem Artista s'ha complagut a vestir de meravelles, vine, roman per sempre més en la meua sina i fes-me record d'aquesta diada de gràcia.

LA FI DEL MÓN A GIRONA (fragment)

*M*olts dies, en comptes d'anar a estudi, m'aturava en mig del Pont de Pedra sobre l'Onyar, i, amb una pesera invencible, en un estat quasi d'inconsciència, hi restava hores i més hores, recolzat a la barana, mirant, mirant, bevent vida, embadalint-me, aconsolant-me.

Des d'allí un hom veu les cases de Girona estendre's a banda i banda de riu, tot malgirbades, desiguals i tosques, formant un conjunt virolat com una munió de captaires vestits amb robes apedaçades amb tota mena de parracs. Cap arquitecte ha ideat una sola de llurs línies; han crescut sense art ni regla, seguint les sinuositats

del riu i adoptant amb franquesa, a la vista de tothom, l'actitud més convenient per llençar a l'aigua llurs immundícies. La policia urbana tindrà molt a tocar-hi; però el pintor i el poeta, que saben prescindir de certes misèries, s'hi encanten. Hi ha riquesa de color, hi ha exuberància de vida, hi ha quelcom de l'instint que ha presidit la formació del niu de les orenetes. I amb tot el seu aspecte de captaires i miserables, aquelles cases tenen una ànima joveçana i alegre, que reix de llurs finestres i balcons al primer raig de sol. La llum hi troba milers de vidres on emmirallar les seves onades d'or; el vent hi troba cortines de totes formes per a jugar a banderetes.

Allí, en aquelles balconeres rústegues, reflen joiosament els canaris al primer llustre de l'aurora; allí damunt d'aquells terrats i teulades sobrecapçats de gabiasses desiguals, s'alcen esplèndids vols de coloms, que es destaquen sobre el cel blau com garlandes de flors blanques, coronant la majestat del sol ixent. I en entrar més i més el dia, les finestres es van obrint i els balcons es van poblant. Aquí una veïna estén al sol la roba multicolor de la seva bugada; ací una altra, desitjosa de treballar a l'aire lliure, ve a estintolar a la barana d'un terradet el seu tauló de planxar; allí una velleta surt tot fent mitja, amb una llarga agulla sobre l'orella... una llarga agulla, que, brillant com un filet lluminós sobre el seu front venerable, li dona una semblança amb el de Moisès; més enllà, sobre un relleix ple de testos, apareix una regadora, que ruixa, i un braç i una mà, que es belluguen, i aleshores reparareu a l'entorn de finestres esquistades i rònegues un enfilall esplèndid de verdor i de roses i clavells, que

riuen, riuen benaventuradament; i d'un balcó a l'altre van i vénen converses; i tot es mou i xerroteja i cantà; i els vaillets, que pesquen amb canya des d'un pis, les comares que es barallen de finestra a finestra, tirant-se de lluny ridícules arpades, que s'emporta el vent rioler; tot contribueix a l'animació d'aquell barri pintoresc i estrany.

L'Onyar reflecteix aqueixos moviments i coloraines, multiplicant-los i prismatitzant-los dins sa vibradora correntia, entre grans taques de blau de cel i lluentors de solellada; i, per

damunt del barri carnestolenc, la Girona solemnnial ostenta sense desentonament les seves dues notes més artístiques i severes. Sí: per damunt d'aquella cimbellada grotesca de balcons, galeries, relleixos, teulades, torratges i gabiam, la grandiosa catedral es mostra de cos sencer amb la seva silueta de tarasca decapitada i, una mica més lluny, el campanar de Sant Feliu s'aixeca com un xiprer gegantí, tot místic, tot somniador, parlant de la inspiració melangiosa dels segles passats.

QUATRE VENTS

GIRONA

Reinventar el clergat

Durant l'any 1990 van morir un total d'onze capellans del bisbat de Girona, mentre que en aquest mateix període no hi va haver cap ordenació sacerdotal. En aquest moment el total de sacerdots diocesans puja a 221, amb una mitjana d'edat que ronda els 57 anys. Segons càlculs realitzats per mossèn Joaquim Cervera, del laboratori de sociologia de l' ICESB, a finals del segle el bisbat de Girona només tindrà uns dos-cents capellans, amb una mitjana d'edat superior

als seixanta anys. En vista d'aquest envelliment i aquesta disminució progressiva del clergat, alguns sectors eclesials es pregunten sobre la conveniència de discutir si no seria hora de comptar amb ministres del culte laics i també amb capellans casats o homes ja casats que s'ordenessin de prevere. Tot fa pensar que ha arribat l'hora de reinventar el clergat.

El nou catecisme diocesà

Girona estrena un nou catecisme. Ja compta amb l'aprovació episcopal. Per situar-nos, hem de dir que es tracta del primer

catecisme fet d'acord amb les directrius del «Fons Bàsic per als catecismes de les diòcesis catalanes», del Secretariat Interdiocesà de Catequesi (SIC). Va destinat als nois i noies d'11 i 12 anys, etapa de la vida que constitueix una cruïlla entre la infantesa i l'adolescència, i és el moment adequat per a fer una síntesi de la fe cristiana. El catecisme, partint de la història de la salvació, té com a objectiu central presentar la persona de Jesús Salvador. Per explicar aquesta presentació se serveix de la frase evangèlica «Jo sóc el Camí, la Veritat i la Vida», amb la qual Jesús es presenta Ell mateix i ens convida a seguir-lo. Aquestes tres paraules principals són el fil conductor dels disset temes que hi ha al catecisme. El text, com tot catecisme, té com a primer objectiu presentar els continguts de la fe, fer-los entenedors i facilitar-ne la memorització. Val a dir que ha estat ben acollit.

Inauguració de curs a l'Institut de Teologia

El 9 d'octubre es va inaugurar el curs acadèmic al nostre Institut de Teologia. L'eucaristia –que va presidir el nostre bisbe Jaume a l'església de Sant Martí del Seminari– va constituir el primer acte de la inauguració de curs. Van concelebrar amb el bisbe, l'abat de Solius, Edmond M. Garreta, i nou capellans més,

professors de l'Institut. A l'homilia el senyor bisbe es va referir a la necessitat de formació que tenen els cristians i a la dificultat de trobar temps per fer-ho. «Vivim en un món que és aliè a la fe..., però aquest món és el que Déu ens ha donat i l'hem d'estimar» –va dir. La finalitat de l'Institut –va afirmar, basant-se en una citació de Torras i Bages– no és fer intel·lectuals, sinó homes virtuosos, en el sentit de persones coherents i agosarades en la vivència de la pròpia fe.

Acabada l'eucaristia, va tenir lloc la «lliçó inaugural» a l'aula «Dr. Estela» del mateix Seminari. La lliçó, que portava per títol «La bioètica i la tradició moral de l'Església», va ser pronunciada per Mn. Pere Bellvert, professor de teologia moral de l'Institut de Teologia. L'acte va finalitzar amb un pisolabis per a tots els assistents, un centenar llarg.

Reestructuracions al Seminari

Amb la creació del Seminari Interdiocesà a Barcelona i amb el fet que els seminaristes de Girona estudien a les facultats eclesiàstiques de Filosofia i de Teologia de Catalunya, s'ha fet necessari reestructurar alguns organismes docents i administratius del seminari diocesà, atès que el claustre de professors que hi havia ha acabat la seva funció docent. Per això, el bisbe ha fet

públic un decret que crea la figura del Responsable d'Estudis i modifica el Consell Acadèmic i el d'Economia, així com també els estatuts de la biblioteca.

A poc a poc, les institucions de pes retroben el sentit i la manera d'avançar. I això és bo.

«Cristians de Girona»

Editat per la Diputació i la Caixa de Girona, dintre la col·lecció dels «Quaderns de la Revista de Girona», ha sortit al carrer el llibre *Cristians de Girona*, de Mn. Josep M. Marquès, arxiver diocesà. Aquesta obra, que ha comportat un esforç notable de síntesi històrica i de recull de documentació, ocupa un espai fins ara gairabé desert. Es tracta d'un recurs imprescindible, com a eina de consulta i com a obra de divulgació, no sols per als creients gironins, sinó també per a tots aquells que s'interessin en la constatació de com la fe cristiana ha afaïçonat les terres gironines. És, doncs, una guia necessària per a resseguir la cultura, la vida i l'Església a Girona.

Al llarg de 38 capítols breus, s'hi pot trobar la descripció precisa del que ha estat la vida de l'Església gironina, amb persones, llocs, monuments, organitzacions i projectes. Acaba amb un glossari de la nomenclatura eclesiàstica, tan poc coneguda avui pel món laic. Del tot recomanable.

Altres activitats

Com sempre, ens podríem fer ressò d'altres activitats.

Podríem citar, per exemple, la reunió dels superiors i les superiors de comunitats religioses de vida activa, que va tenir lloc al col·legi La Salle de Girona, el 6 d'octubre. Ens podríem fer ressò dels recessos d'Advent per a preveres, centrats en l'evangeli de Sant Marc i dirigits per Mn. Teodor Suau, de la diòcesi de Mallorca. O bé, si ho preferiu, podríem parlar de la reunió del Consell Presbiteral del 9 d'octubre, que en l'ordre del dia va tractar temes tan sucosos com ara aquests: «Condicions de vida del capellà» i «Projecte de revisió de l'economia diocesana»... Totes aquestes, però, són activitats normals. I les cròniques —ja se sap— defugen la quotidianitat per centrar-se en allò que «és notícia». Això no obstant, tots sabem que la bona o mala salut d'un bisbat cal cercar-la en la quotidianitat.

Voldria acabar la meua crònica amb un recordatori. Som a la Quaresma. Quan aparegui aquesta edició de QUADERNS ja serem a la primavera. Doncs bé: enguany en farà vint-i-cinc de la famosa «capellanada», la històrica manifestació de capellans a Barcelona que va posar a la piqueta la dictadura franquista. Ho recordeu? Els més joves possiblement ni ho saben. Qui en vulgui tenir informació de primera mà

que llegeixi el llibre del malaguanyat Ibáñez Escofet *La memòria és un gran cementiri*. Les pàgines que dedica a la famosa «capellanada» són excel·lents. No us les perdeu. És bo —penso— revifar el record d'aquella gesta pasqual.

Jaume Reixach

MENORCA

És la primera vegada, des de fa molt temps, que el vent de la nostra diòcesi us arriba des d'aquestes pàgines. I pensau que quan el vent de Menorca «bufa», bufa fort. Deixau-nos treure el cap amb senzillesa i il·lusió. Volem contribuir a fer més de tots la música que ens arriba del pentagrama «Quatre Vents» de QUADERNS DE PASTORAL.

Som una diòcesi petita, no us ho amagarem. No arribam als 70.000 habitants. Però no som una diòcesi manco important. De nosaltres en parla molta gent i sobre nosaltres hi ha molta lletra escrita. Molts ens visiten durant tot l'any. Hi ha catalans que tenen una segona casa entre nosaltres. Menorca és un recer que té les seves portes obertes. Per açò entre molts intentam conservar-la neta, verge, digna. En aquest intent, la nostra comunitat cristiana, capitanejada fins fa poc pel bisbe Antoni, hi ha jugat

i hi juga un paper del tot significatiu.

Lligats amb Catalunya, Mallorca i Eivissa

Esteim rodejats d'aigua, ja ho sabeu prou que som illencs. Però el nostre cor és capaç de fer-nos alçar el vol i sentir-nos gratcientment lligats a les diòcesis de Catalunya per història i per experiències constants. Sabem que som fills de «bona gent catalana», segons va escriure el cronista Muntaner, i, entre uns i altres, visitam Catalunya quasi podríem dir que diàriament. Les nostres delegacions, especialment les de joventut i catequesi, beuen de la saba catalana. Els grups de matrimonis —els E.M.D.— que ja fa quasi 20 anys que es van iniciar a Menorca, troben la seva paternitat en el matrimoni català Joaquim Pi i Maria Vendrell, i el seu impuls i alè diari en el matrimoni —ja no sé si dir de Barcelona o de Menorca— Josep-Maria Roig i Maria-Dolors Amat. Entre nosaltres ens són noms del tot amics en Ramon Prat, en Miquel Estradé, en Frederic Raurell, n'Evangelista Vilanova, en Joan N. García Nieto, n'Enric Sala, en J. M. Rovira, etc. Som diòcesi germana de les de Mallorca i Eivissa per raons polítiques, socials, econòmiques. Voldríem formar amb elles una província eclesiàstica, però per aconseguir-ho, si és que

un dia ho arribam a aconseguir, necessitem Déu i ajuda. Quan ja havíam establert vies de comunicació i col·laboració amb el Centre d'Estudis Teològics de Mallorca, ens van canviar —sense dir-nos res, com solen fer en aquests casos—, el bisbe Antoni i hem tornat a fer silenci. Esperem que la paraula i l'esperit d'aquell que ha de ser el nostre nou bisbe torni a llevar la pols de tants assumptes que, avui per avui, han quedat aparcats. Els nostres amics mallorquins són en Teodor Suau, en Lluc Riera, en Pere Llabrés, en Joan Bestard, en Bartomeu Bennàssar, en Llorenç Tous, etc., etc.

No tenim bisbe propi

El dia 7 de març va fer un any que som diòcesi sense Pastor propi. El bisbe d'Eivissa, en Manuel Ureña i Pastor, és el nostre Administrador Apostòlic. Així, idò, ni els menorquins ni els eivissencs tenim bisbe «a jornada completa», tot i que Mons. Ureña hi posi voluntat i ens visiti moltes vegades per a presidir celebracions eucarístiques, per a assistir a actes cívics, per a participar en taules rodones i per a col·locar i descol·locar més d'una peça a dins de l'entramat de la pastoral diocesana.

Aquesta situació de diòcesi sense bisbe propi no és fàcilment justificable teològicament i manco pastoralment. I creis-me, com

tants d'altres ho fan actualment a altres diòcesis, demostram ésser prou bones persones: esperam amb ganes el nou bisbe que ens arribarà com a «caigut del cel». Sense poder insinuar ni comentar secrets que són pontificis, caurem en les mans d'un pastor que desitjaríem arrelat a la terra, arrelat a la nostra cultura i llengua i, sobretot, pobre en l'esperit i servidor fidel de l'Evangeli: *«amic de tot allò que és bo, equilibrat, amb sentit de la justícia i de la pietat, amb autodomini. Adherit a la paraula de Déu. Capaç d'exhortar els altres en la saludable doctrina»* (Tt 1,8-9).

L'altre dia, a finals de febrer, l'assemblea plenària de l'arxiprestat de Maó, reunida per a aprofundir sobre la celebració de la Pasqua —ja en parlarem—, decidí enviar un telegrama al Nunci Apostòlic demanant que s'acabi prest aquest període d'interinitat episcopal, i que el nou pastor de l'Església catòlica menorquina reunesqui les característiques que la majoria de consells parroquials de pastoral van exposar-li per carta fa gairebé un any.

El nostre «Full Dominical» n. 446 deia: *«Dia 8 de març farà un any de la notícia sobre el trasllat del nostre bisbe Antoni a la seu de Solsona. La missa crismal a Ferreries i la festiva celebració pasqual a la catedral van tenir un to de comiat: era el cordial adéu de la diòcesi al bisbe que ens havia*

presidit durant més de dotze anys.

»Dia 23 d'abril, abans que el col·legi de consultors s'hagués reunit per a l'elecció canònica d'un Administrador diocesà, ens venia nomenat com a Administrador Apostòlic el bisbe d'Eivissa, Mons. Manuel Ureña. El Bisbe Manolo exerceix, de llavors ençà, el seu encàrrec apostòlic amb tot el seu zel, però amb les inevitables limitacions que comporta el fet de no residir a Menorca i la naturalesa temporal i provisòria del càrrec.

»Aquesta situació d'excepció ja fa prop d'un any que dura. Mentrestant, l'Església de Menorca va fent el seu camí, però en la ignorància absoluta sobre qui serà el nou Bisbe. ¿És justa i pastoralment constructiva aquesta situació?

»Des de la consciència que tots som "poble de Déu", podem elevar una pregària comunitària i confiada fins més amunt dels organismes eclesiàstics pertinents, adreçada al qui és el "cap dels pastors" (1Pe 5,4) perquè ens proveesqui d'un pastor sol·licit i evangèlic».

Cultivam la vida interior

Amb bisbe o sense bisbe, ens devem sempre a l'Esperit. Ell és la raó de la nostra opció cristiana i el nostre estaló, segur i eficaç, en aquesta hora en què ens sentim mancats de guiatge pastoral constant.

Un recés espiritual, celebrat al Toro el dimecres de cendra, va marcar el començament de la Quaresma per als preveres diocesans i els seminaristes; va ser dirigit pel pare Manuel Bellmunt, salesià. La comissió del clergat, integrada pels tres arxiprestos, ha programat una sèrie de trobades d'espiritualitat, formació permanent i germanor que ens ajuden a caminar i a estimar-nos més. Som un grup ampli que hi solem assistir constantment. Alguns esteim decidits a crear germanor entre nosaltres. Sentir-nos germans, col·laboradors, amics, ens és necessari.

A principi d'any va venir n'Esteve Humet i va aplegar més de cent joves (i no joves) en tres trobades successives: a Ciutadella, al Toro (aquesta la menys nombrosa) i a es Castell els dies 2, 3 i 4 de gener. Ens presentà una visió cristiana de Déu, i proposà un camí pràctic per a trobar-lo, no al marge de la vida, sinó al fons mateix de la vida personal i de la comunicació amb els altres.

Déu, la pregària amb ell, la seva experiència, són realitats que a poc a poc es van ensumant i aprofundint en alguns grups de joves. A Ferreries, per exemple, s'organitza cada dos dimarts una pregària estil Taizé. Sorgí per iniciativa d'una sèrie de joves que l'estiu passat anaren a Taizé i, afeccionats del seu esperit, volgueren estendre'n i compartir-ne aquí l'experiència. N'hi assisteï-

xen uns quinze i és oberta a tot-hom. Preguen enmig d'un entorn que afavoreix la interiorització: llums, icones, postures, silencis, cants. Una pregària així, senzilla i perseverant, pot ajudar a més d'un a omplir la buidor i a trobar el camí de l'entrega.

La perseverància en la pregària, el cultiu d'una vida interior, és el que pretenem quan oferim, per a grups de joves, unes trobades al Toro amb en Josep Maria Vilarrubias, claretia, consiliari general del moviment Hora-3, i amb en ramon Prat, delegat diocesà de joves de Lleida. N'Antoni Fullana, el nostre delegat de joventut, ens deia: «Avui més que mai, en què vivim una vida atrafegada, carregada d'activitats, és molt necessari fer una aturada, fer uns dies de pregària i d'experiència de Déu. No redescobrir aquest sentit de vida de pregària suposa el perill de caure en un activisme i no permetre que l'Esperit continuï treballant en nosaltres l'anunci de la Bona Nova».

Formació de militants

Els dies 2 i 3 del febrer passat una trentena de militants de la JOBAC i de la JARC van celebrar les les. Jornades d'estudi conjuntes a l'ermita de St. Joan de Missa, de Ciutadella. En Josep-Maria Domingo, consiliari general de la JOBAC, féu una xerrada sobre «Ser militants. La

campanya com a eina de militància», on parlà de la finalitat de la militància i de les característiques del militant –persona que ha assumit unes opcions, que les viu amb coherència, que actua organitzadament, i que ho comunica als altres amb senzillesa, joia i bon humor.

Molts grups d'Església ens hem unit a l'anomenada *Plataforma per la pau*. I és que, ens diguin el que ens diguin, evangeli en mà, no creiem en la força de les armes. El cost d'una guerra en vides humanes, destrosses materials i desmoralització generalitzada de poblacions senceres, hauria de llevar del cap dels governants la temptació de la guerra. Hem volgut aportar el nostre gra d'arena dins l'àmbit de la nostra Església i la nostra societat menorquines. Des de la *Delegació diocesana d'ensenyança* hem fet una crida a les famílies i a les escoles perquè eduquin per a una praxi alliberadora: «l'experiència de proximitat amb el pròxim, l'experiència de la construcció de cadascú com a persona, l'experiència del respecte infinit, l'experiència de l'amor a l'altre per ell mateix, l'experiència de l'amor de justícia o caritat (agape), l'experiència de partir el pa (l'eucaristia), l'experiència de la necessitat (vaig tenir fam, set, desig de pau: (Mt 25,35), l'experiència d'una terra promesa, d'una meta històrica futura, d'un horitzó escatològic...».

En una jornada d'iniciació del

moviment de joves cristians JARC, es va celebrar a finals de febrer i al Toro un judici a la guerra del Golf. Prèviament, per grups es van fer unes pancartes a favor i en contra de la guerra, ajudats amb retalls de premsa i textos sobre la guerra i la pau trets de la Bíblia (AT i NT) i de l'Alcorà. En el judici es van presentar testimonis diversos en pro i en contra, i al final els assistents votaren unànimement en contra, malgrat la brillant justificació de la guerra que, segons ens diuen, va fer l'advocat defensor. I és clar, quan ens deixen pensar i discutir...! Si el govern de les nacions estés en mans de persones «lliures»...! Sí, en la vida política hi han d'ésser també els nostres militants cristians.

Es Castell ha enllestit un menjador social. La parròquia hi ha posat la infraestructura de local i de personal, Càritas hi ha aportat un milió i s'esperen subvencions del Govern balear i de Càritas espanyola. Càritas parroquial, l'Ajuntament d'Es Castell i el Consell Insular firmaran prest un contracte, on es determina la cooperació de cada entitat en aquesta urgent obra social. L'Església, nosaltres, hem de ser una realitat oberta, hem de col·laborar amb altres entitats per fer costat, per activar, per realitzar el bé a favor de la nostra societat.

Les germanes dels Sagrats Cors.

Les germanes dels Sagrats Cors (que tenen casa i treballen a Maó i a es Migjorn) celebren els cent anys del naixement de la seva família relegiosa. La congregació va néixer a Campos del Port (Mallorca) el 29 de gener de 1891.

Elles s'han fet càrrec de la nova Casa sacerdotal de Maó, situada al carrer de Gràcia. El primer prevere que hi ha anat ha estat en Bartomeu Febrer. Sabem que s'hi troba molt bé i açó n'animarà d'altres a fer la seva passa. Des d'aquí vull donar les gràcies, en nom dels preveres de Menorca, a les germanes del Sagrats Cors que tantes proves han donat i donen d'estima a l'Església de Menorca, així com també vull fer-ho a les germanes franciscanes, que cuiden, i molt bé, la Casa sacerdotal de Ciutadella i el Seminari. La senzillesa i la caritat que demostren tenir unes i altres fa anys que els ha fet aconseguir l'estima de molts menorquins.

Institució de candidat

Dia 15 de gener, va tenir lloc a la capella del Seminari l'admissió de candidat al diaconat i presbiterat d'en Bosco Martí. Ell mateix ens diu que la celebració va ser quasi familiar. Voldriem, Bosco, que el diaconat i el pres-

biterat fos una celebració àmplia i participativa. És una festa per a la nostra diòcesi saber que un jove ja «madur» opta per fer una opció que demana gran maduresa. Gràcies, Bosco, i endavant! El presbiteri i la comunitat cristiana t'acompanyaran, dia rera dia, a fer més adulta la teva opció.

Esperam que prest hi hagi nous candidats. Aquest any acabem tres seminaristes els seus estudis acadèmics. I per Ferreries pastura decidit, ben valent i escotorit, un jove diaca, en Miquel-Maria, que amb el vist i plau, entre d'altres, de la comunitat cristiana de Ferreries entrarà a formar part del prebiteri menorquí ben prest. Quin bisbe t'ordenarà, Miquel? Tots voldríem que fos un bisbe que sentíssim germà i amic. L'Esperit, Miquel-Maria, ens deixarà viure una bona jugada, ja ho veuràs!

Assemblea arxiprestal de Maó

A finals de febrer, es reuní a la Casa de l'Església de Maó l'assemblea anual de l'arxiprestat de Maó. El tema proposat al seu estudi era: *Pasqua 1991, pas de la*

mort a la vida, avui. Els va acompanyar mossèn Josep Lligadas (director de «Missa dominical», de Barcelona). Sense entrar a comentar les aportacions que els grups havien fet sobre realitats de mort i de vida en el món, la ciutat, la família, l'Església, i personals, exhortà a proseguir la reflexió sobre cada un dels molts temes apuntats, i a fer-ho en un context de diàleg entre comunitats i grups diversos.

D'aquesta assemblea va sortir cap el Nunci el telegrama que ja he esmentat. Demanaven que s'acabi prest aquest període d'interinitat episcopal que vivim els cristians menorquins.

* * *

¿Els responsables directes de la creació dels nous bisbes, sentiran, i prest, la veu senzilla i filial dels cristians menorquins? Tindrè el gust de dir-vos en el pròxim número que ja tenim bisbe? Podré dir-vos que és un bisbe que satisfà les nostres expectatives: fidel a Jesucrist, fidel a la nostra cultura, fidel a la problemàtica actual? Déu ho faci!

J. Bosco Faner

RETALLS

Les primeres comunions

Quan s'acosta el temps de les primeres comunions, els rectors de parròquies ja comencen a tremolar. Saben que, per més propòsits de moderació que facin, tindran problemes que cuidaran treure'ls de polleguera. És un conflicte que ja s'ha tornat endèmic; com un virus que hiverna cada any i torna a reaparèixer, virulent, a la primavera.

La nostra gent secularitzada, postmoderna, agnòstica, «passota»... de les darreries del segle vintè continua necessitant i exigint de l'Església —una de tantes paradoxes,— que instrumentalitzi, en forma de cerimònia reli-

giosa, la seva necessitat sociològica de festejar la iniciació anticipada a la pubertat.

L'Església postconciliar va fer una aproximació correcta al problema: iniciació cristiana, procés reposat de preparació, implicació familiar i de la comunitat cristiana, austeritat, dignificació litúrgica, etc.

Però es va trobar que molta gent tallava bruscament aquest procés pedagògico-religiós, per plantejar les seves necessitats: festa laica, regals, àpat i vestits. Aquí podríem explicar un gavaldal d'anècdotes d'allò més sucoses. Però, tant se val! Tothom en coneix a bastament.

Alguns pastors es desanimen i

baixen la guàrdia. D'altres, accentuen la seva postura bel·ligerant. I d'altres, assagen de trobar un «tertium quid» (una tercera via) pastoral, que consistiria a tancar els ulls davant alguns abusos evidents, per centrar-se a aprofitar el que puguin de l'ocasió.

Però uns i altres tenen consciència de fracàs.

Què cal fer? Sembla que no es pot recórrer ni a maximalismes ni a minimalismes; i això, ni per dalt ni per baix.

Hem de servir la gent. I, en-
sems, hem de fer una tasca pedagògic-evangèlica. Convertir la primera comunió en una cursa d'obstacles, no és pastoral. I deixar que esdevingui una pura representació cívico-religiosa, tampoc. No és fàcil trobar camins de solució. Un rector va optar per mantenir en secret, fins a darrera hora, la data de la celebració. Només va aconseguir fer enfadar els pares de les criatures i els professionals de l'hostaleria.

Sembla que el més enraonat seria predicar, amb una total paciència, convicció i llibertat d'esperit, les normes de l'Església: una i altra vegada, un any i un altre any. I, després, ser comprensiu amb els abusos explicables de la gent. No renunciar a allò que és essencial i transigir en allò que és secundari. Actuar amb esperit de servei i amb criteris amplis.

Anunciar el missatge no vol dir ni que sigui ben comprès, ni que sigui ben acceptat; ambdues coses no són pas (no ho han de ser) motivacions essencials per a l'anunci. El criteri principal, el constitueixen l'acció de Crist i la missió que Ell ha confiat a l'Església. Ni Crist va ser ben comprès, ni la predicació de l'Església és garantia absoluta d'eficàcia pastoral. Crist va anunciar el seu missatge i, després, ens va deixar lliures de seguir-lo o no. L'Església ha de fer el mateix. I els pastors, també.

Quim Pla

COL-LABORADORS D'AQUEST NÚMERO

Bartomeu Bennàssar (professor del CETEM: Centre d'Estudis Teològics de Mallorca) • Joan-Bosco Faner (rector de Ferreries, Menorca) • Lluís Margarit (historiador i ex-secretari del 1r. Consell diocesà de pastoral, Tortosa) • Joaquim Pla (consiliari de la CIGC –Conferència Internacional Catòlica de Guiatge–, membre del Consell de redacció de «Quaderns», Girona) • Jaume Reixach (rector de la Mare de Déu del Carme (Girona); corresponent de «Quaderns») • Francesc Sales (enginyer industrial, Barcelona) • Josep Torrella (membre del Consell de redacció de «Quaderns», Cornellà) • Josep M. Totosaus (director de «Quaderns», Barcelona).

QP

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastorals. Rivadeneyra, 6, 3r. Telèfon 317 48 58. 08002-BARCELONA.

Director: Josep M. Totosaus. Secretari de Redacció: Josep Torrella. Consell de Redacció: Salvador Bardulet, Joan Battles, Lluís Bonet i Armengol, Jaume Duch, Josep M. Fisa, Jesús Huguet, Joaquim Pla i Mateu Terrats. Disseny: Jaume Duch.

Impressió: I. G. Santa Eulàlia. Santa Eulàlia de Ronçana. Preu de la subscripció per a 1991: 3.000'-- ptes. Dipòsit legal: B. 25.506-1969. Amb llicència eclesiàstica. Maig 1991.

**LA INFLUÈNCIA DE LES CIUTATS
SOBRE ELS POBLES**

XII TROBADA PASTORAL DEL MÓN RURAL

**organitzada pel Departament de Pastoral Rural
del Centre d'Estudis Pastorals**

**amb la participació de
l'Escola Universitària de Treball Social
«Sant Fruitós», de Tarragona**

**EL CATLLAR (Tarragonès),
10, 11 i 12 DE JUNY DE 1991**

Informació i inscripcions: J. Anglada (93/851 13 00) i R. Codina (93/859 05 60)

centre d'estudis pastorals